


71
3 D
49

HISTORIA
CEV VERISSIMA
à calumnijs multorum vindicata,

QVAE REFERT M. VLPII TRAIANI AVGVSTI animam precibus Diui GREGORII Pontificis Romani à tartareis cruciatibus ereptam.

QVOD D. HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. Presbyter fuerit Cardinalis tractatus duo, alter locupletior secundo, alter nunc primum editus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE HISPANO BIACENSI,
Doctore Theologo instituti Prædicatorum, & Romani Pontificis Pœnitentiario.



AD SANCTISSIMVM D. NOSTRVM GREGORIVM XIII.

CVM PRIVILEGIO.





VENETIIS,
Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXIII.

GREGORIO XIII.
PONT. OPT. MAX.
F. ALFONSVS CIACON,
minor suus Pœnitentiarius, omnimodam, felicitatem precatur.



IVTIVS me torsit, BEATISSIME PATER, cunctos fermè Christianos authores, qui Vrbis Romæ historias tradidere, id summopere curasse, vt veteris Vrbis simulachra, ornamenta, ruinasque describerent, monumenta autem religionis, quæ innumera prope, inibi reperiuntur, silentio præteriisse: nam durum est creditu neglexisse quasi sacra non longissimè præstarent profanis, aut profana digna ex vlla parte essent, quæ cum sacris conferrentur. Quod in causa præcipue fuit, vt rerum memorãdarum uix sit aliquod vestigium relictum, aut ulla inter

homines nostri seculi memoria extet; cum plurima, inter tot Vrbis direptiones & incendia perierint: bonam partem, quæ superfuit, similibus iacturis expositam, parem aliquando calamitatem passuram timeamus, nisi maturè in literarum monumenta translata, perpetuitatem aliquam fuerint adepta. Quot enim Vrbis Basilicas, magnificentissima templa, martyrum, aliorumq; sanctorum reliquias, translationum ipsorum instrumenta, aut tempus rerum edax nō absumpsit, aut barbarus hostis nō vastauit, diripuit, incendit, & dispersit? Quotus enim existit, non dico exterus, sed ciuis etiam, vrbisve incola, qui vniuersos sanctorum thesauros passim in ædibus sacris reconditos norit, rerumq; omnium sacrarum notitiam sit uel mediocrem assequutus? Nihil magis Romani votis concipiunt, quàm rerum piarum, quas penes se frequentissimas habent, exactam cognitionem adipisci; nihil magis exteri exoptant, quibus præcipuè non est Romam adeundi facultas: earum enim rerum notitia plenius & clarius adepta desiderium cuiusque accenderetur magis, Vrbem sacraq; ipsius loca inuisendi.

Hinc

Hinc versus eam ingẽtior excitaretur affectus, & ad pietatem, religionemq; tenacius retinendam inducerentur, facie præsertim Pontificis visa, cuius conspectus solet plerunque viris pijs summam reuerentiam submißionem & gratiam conciliare. Multò enim fortius præsentia mouent, quàm quæ absentia referũtur. Proinde BEATISSIME PATER, de Vrbis ornamentis sacris, colligendis, & ad præsentium posterorumque memoriam refricandam in vnum redigendis studiosè incubui. Annum enim integrum, duobus scriptoribus comitatus in ea re insumpsi, trecentis Basilicis, templis, locisq; alijs sacris, diligenter perlustratis, (totidem enim hodie in Vrbe, ex plurimis supersunt.) ex archiuis, protocollis, vetustis instrumentis, marmoreis lapidibus, veterum, recentiumque historiarum, præsertim ecclesiasticarum monumentis, quid vbique suo tempore locorum illorum gestum, quæ illorum origo, eiectio, dedicatioq; prima extiterit, quæ martyrum & aliorum sanctorum exuuiæ, vel ab initio inibi recondita, vel aliunde translatæ: qui viri sanctimonia, dignitate, genere, doctrina, militia, arteve alia

ve alia

ve alia clari & insignes inibi sepulti, cum ipsorum elogijs & epitaphijs adiunctis, vt nihil vltra scitu dignum ex ijs locis desiderari possit: vt res Vrbis sacræ ita eo ordine cunctis innotescerent, & ad posteritatem facilius & magis integræ peruenirent. Verum quia labor hic, gratus ne, an ingratus tuæ Beatitudini sit futurus ignoro, tandiu illum differendum & maturandm censui, quandiu tuus non assensus accederet. Interim tamen, ne vacuus coram clementissimo Principe comparerem, munusculum offero exiguitati ingenioli mei non absimile. Verum quia in gloriam Diui Gregorij cedit, non omnino conspectu tuæ sanctitatis indignum. Historiam enim illam continet diligentius solito tractatam, Traiani Cæsaris animam à cruciatibus tartareis, precibus Diui Gregorij ereptam. Quam licet nonnulli perperam lacerent, falsitatisque traducant: ego pro virili ceu verissimam grauissimorum authorum testimonijs tueor, singulisque obiectionibus satisfacio. Cum autem singularem affectum erga illum virum sanctissimum geras, non dubium quin ea res sit tibi gratissima futura. præsertim

eius,

eius, cuius nomen felix & faustum boni que hominis, successor in sede Pontificia factus, simulque mores imbuisti: dum summum studium in pietate, religioneque Christiana, vbique terrarum dilatanda; dißidijsque hæreticorum circa ipsam exortis, componendis adhibeas, gratissimam cunctis aurem præbeas, auscultesque singulos benignissime, in agendis prudentiam & dexteritatem, in discernendo acre iudicium, in distribuendis ecclesiasticis sacerdotijs iustitiam & æquitatem, in rebus omnibus modestiam cuncti admirentur; adeò vt literati & probi, nullum Pontificatum aut sæculum fuerint felicius adepti; nullaq́ue illis aurea ætas florentior affulserit. In ornanda Vrbe, collegijs & templis erigendis dirutis & collapsis reparandis, pontibus, fontibus, structuris, picturis, magnificentiam cuncti commendant, vt nihil ad Pontificatus tui gloriam, quam longæuitas, aut accedere, aut desiderari posit. Qua fœdere inter Christianos Principes, tua auctoritate icto, Turcarum nomen & perfidiam deleas, religionisque cuncta dissidia componas, vt te in terris Pastorem

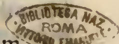
vnicum,

vnicum, cunctus grex, orbisque vniuersus terrarum concors, & pacatus agnoscat. Viue felix multos annos Pontificum omnium mitissime. Romæ Pridie Nonarum Octobrium, anno restitutæ salutis. M D LXXXIII.

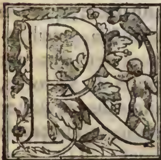


HISTORIA ILLA,
CEV VERISSIMA,
à calumnijs vindicata, quæ refert,

M. VLPII TRAIANI AVGVSTI ANIMAM PRECIBVS DIVI GREGORII PONT. ROM.



A Tartareis cruciatibus ereptam.



REM cunctis facturum me arbitrabor gratissimã, si historiam illam, quæ circunfertur, fuisse M. Vlpij Traiani Augusti animã precibus diui Gregorij Roma. Pont. à cruciatibus tartareis ereptã salutemq́; consecutam, pro rei dignitate diffusius tractarẽ: & quid fidei & veritatis habeat, quibusve authorum testimo niis innitatur, expenderem; Video enim plerosq; nostra ętate viros clarissimos theologos & historiographos, partim de ea historia dubitare, partim inficiari, & nõ paucos ceu vulgi commentum, anilemq́; fabulam prorsus reijcere & deridere. Theologi nanque, quibusdam rationibus inducti, historiographi, quod authorũ testimonijs destituti videãtur, in eas angustias adiguntur. Verùm si rationes à theologis aliquot in-

ductas non obesse veritati historiæ, neque deesse testimonia authorum præclara, quæ rem gestam confirment, indicauero, videbor pro virili animorum dubitationi fecisse satis, & Traiani felicitatẽ à calumniis illorum vindicasse, qui eam gloriam licet non odio aut inuidia, opinione tamen aduersa, tam diuo Gregorio, quàm ipsi Traiano Cęsari eripere moliuntur. Neque aliena erit huiusmodi tractatio, si victorijs Dacicis à me alibi tractatis, & hanc multo illis insigniorem annectere, quæ Dei optimi maximi liberalitate & clemẽtia, precibusque sanctissimi Pontificis Traiano de æterna morte, principibusq; tenebrarum porta est. Victoriis, victoria felicior; triumphis, triumphus præclarior accedit, & lætior. fieri etiam potuit, vt Traianum in Dacicam expeditionem, priorem, seu posteriorem proficiscentem, vidua ius exigẽs tunc primũ interpellarit, quæ potissimum occasio fuit diuo Gregorio pro ipso ad Deum preces fundendi: munusque assequendi, quod immortalem esset sancto pontifici gloriam paraturum. Cuius etiam particeps existit Beatissimus Pontifex Romanus Gregorius XIII. qui illius & nomen, & sedem probitate, & doctrina successor tenet. In tractando autẽ argumento proposito ordinem hunc potissimum sequar, vt prius historiam recenseam, quæ occasio fuit diuo Gregorio orãdi pro Traiano, deinde ipsius

ſius Traiani liberationem ſubſecutam, quã multis grauisſimorum auctorum teſtimoniis confirmabo; & demum rationes, quæ recẽtiores aliquot viros, pios, & doctos mouerunt, quo minus in eãdem nobiſcum ſententiam deſcenderent diſſoluam: vt hiſtoriam eam celebrem, totoq; orbe cantatisſimam, iam non quiuis pro libito vt figmentum refellere, ſed recipere & venerari vt verisſimã & certisſimam ſummopere deinceps curet: & ita finem huic tractationi demum imponam. A Traiani igitur hiſtoria, viduæ ius reddentis, primum exordiar. Traiano Cæſari Auguſto in Dacicam, priorem, aut poſteriorem, vt cenſeo, expeditionẽ proficiſcenti, nondum vrbem egreſſo, mulier occurrit, ſenio confecta, pannis ſordida, vultuq; lugubri, ipſumque militum aciebus ſtipatum, Senatu Populoq; Romano honoris gratia proſequente, cœpit valide; lachrymis obortis, properantem compellare. Traiane Princeps pijſsime fœminæ viduæ, & in ſumma egeſtate conſtitutæ, teneat te miſeratio. Te imperium moderante, iuuenes nequam natum vnicum, quem vnicè diligebam, innoxium quidem illum interfecerũt: baculum ſenectutis meæ, quo vnico ſolatio in ærũnis vtebar, qui ſolus ſolitudini & inopiæ meæ ſubueniebat. Interfectores humilitatem & tenuitatem meã cõtemnentes, non ſolum mihi ſatisfacere renuunt,

quam ad successorem quempiam cum indignitate transmitteres. Cæsar ratione viduæ conuictus, misericordiaq; pariter commotus, equo descēdit, tandiuq; inibi constitit, quandiu negocium examinaret, iusq; paupercula fœminę exposcenti diceret. Cumq; suaderetur Cæsari à plerisq; accelerari profectionem oportere, ipse tamē pedem de loco non mouit, donec officium, quod cœperat, expleflet. Reos nanq; catenis vinctos, è carcere eductos coram statui iussit, accusatio & probationes referuntur, breue tempus rei in defensionem suscipiunt: & tādem criminis patratores deprehensos capitaliter damnauit. Verum deprecātibus obnixè qui aderant, pro illorum salute, viduę magnam pecuniæ summam ex proprio fisco, quæ detrimētum amissi filii resarciret, numerari præcepit, & adolescentes aliter quam morte mulctatos dimisit: tum quod Principis clementiam dedecere putaret præsentes & qui Cæsaris benignitatem precabantur supplices, lętaliter punire, tū quod ominosum & infaustum iudicaret, à sanguine ciuium Romanorum id bellum & profectionem auspicari. Vidua igitur accusatrix, pecunijs ditata, iuuenes rei moderatione supplicij lætissimi abscedūt, lenitatem & mansuetudinem Principis satis experti: cunctis qui aderant, exemplum rei gestæ pietatemq; Cęsaris summopere & admirantibus &

com-

commendantibus: & ne monumentum tam egregij facti posteros lateret in marmore ſcalptum, vel in æs inciſum in foro eiuſdem Traiani Senatus Romanus collocauit:nam pictura in loco publico, & iniurijs cœli expoſita, non tot vtique annos perduraſſet, quot fluxerunt ab obitu Traiani vſq; ad pōtificatum Gregorij, videlicet ccccclxxiij. Nec obijciat mihi quiſquam Dionem Caſſium Græcum hiſtoricum nunquam ſilentio præteriturum rem adeo inſignem, ſi ita, vt fertur, geſta eſſet: nam is ſolus ſuperfuit ex ijs qui vitā Traiani deſcripſerunt: cæteri interciderunt. Sed is non videt Dionem de vita Traiani non extare, ſed epitome duntaxat à Xiphilino ex ipſo Dione contracta. Potuit nanq; Dion ſcribere, quod Xiphilinus breuitati ſtudens ſubticuit. Veteres enim aliquot authores hiſtorias rerum geſtarum in epitome redigentes, magno poſteris detrimento fuere. Non careret noſtra ætas Trogo Pompeo, non Tito Liuio, ſi alterum Iuſtinus, Lucius Florus alterum in compendium nō reſtrinxiſſent. Sed faciamus ita eſſe Dionem nihil de hac re ſcripſiſſe, continuò ſubſequetur, hiſtoriam, quam retulimus veram non eſſe? Quaſi cuncta ſolus ipſe debuiſſet tradere, nihilq́ue alijs ſcribendū relinquere? Vnicus author vix cuncta complectitur, & multo plura prætermittit, quam ſcribat. Quid enim inſignius de Traiano ſcribi

poterat,

poterat, quam quod pueros quinq; mille ex omni Imperio selectæ indolis ita ali, & à præceptoribus erudiri curauerit, vt ea in facultate, eo in genere vitæ instituerentur, in quod magis natura procliues essent. Quod vtique Dion vel Xiphilinus pręterijt, Plinius in panegyri cõmemorat. Traiano vita functo Senatus Hadriano successori triumphos de Parthis & Armenis deferebat, ipse modestia vsus recusauit, quare statuã Traiani vehi more triumphantis fecit, ne post mortem triumphi amitteret dignitatem, de Parthis & Armenis, quos ipse debellarat, rebellantesq; Imperio subiecerat. Quod Dion subticuit, alij prodidere. Quotam partem gemini belli Dacici Dionem putas scripsisse? cum tanta ibi strenuè gesserit, Traianus, quæ vix multis voluminibus comprehendi queant? Sed dices Dion in vita Hadriani, & Xiphilinus in eius epitome, mulierculæ meminerunt, quæ hoc idem ab Hadriano, quod altera à Traiano petiit & impetrauit. Nam cùm ei mulier fortè occurrisset in via, ab eoque, vt se audiret contenderet, quanquã primo sibi esse ocium negaret, tamen vbi mulier ita exclamare cœpit: noli igitur regnare, cõuersus libenter eam audiuit. Pariter igitur & alterius tempore Traiani meminissent: qui huius, sęculo Hadriani retulerunt. Fateor hoc tẽpore Hadriani contingere potuisse, verum suspicor errore Dionis vel

Certe Hadrianus ipse principio imperij Traianus vocabatur

Xiphilini

Xiphilini factum, vt qđ de Traiano Auguſto legerant, vel audierant, id totum ad Hadrianum attinere; inanimaduerſione crediderint: quod ſolet nō raro hiſtoricis cōtingere. Quod ſi eiuſdem fermè rei duplex fuerit exemplum non contendo: dum tamen vtriuſq; fœminæ ius flagitātis, hiſtoria cōſtans habeatur. Potuit enim facile fieri, vt mulier-cula Hadrianum congrediens alterius improbitatem æmularetur, cùm recens eo tempore ea hiſtoria eſſet & Hadrianus ſimiliter Traiani exemplo cōmotus, eam comiter & patienter audiret. Quicquid horum ſenſeris, hiſtoria Traiani ab eiſdem auctoribus refertur, qui liberationē animæ eiuſdem precibus diui Gregorij tradiderunt, proinde fides vtriuſq; rei ex eiſdem prorſus auctoribus pēdet. Qui optimè id negocium callere poterant eo tempore, quo ornamenta vrbis maxima ex parte integra extabant, & fori præcipuè Traiani in quo erat hęc hiſtoria, quam tractamus, marmore, vt diximus, ſcalpta, vel ære inciſa. Sed veniamus iam tādem ad aliam poſteriorem, quæ ex hac priori ortū habuit in qua diuus Gregorius legitur Traianum ſuis precibus à Tartaro vendicaſſe: quæ in hunc modū ab eiſdem, quos citabimus authoribus refertur. Cùm beatiſsimus Pontifex Gregorius, ſemel à Lateranenſi ad Vaticanam baſilicam clero & populo comitatus, procederet, ſupplicationes

de more faciens, contigit per forum Traiani iter habere. Inter plurima ornamenta quæ illic visebantur celebre erat illud ex marmore vel ęre confectum, in quo Traiani simulachrum equo descendens ius reddebat viduæ flagitanti. Quod spectaculum & alias sæpe, & tūc maximè sanctissimi Pontificis animum perculerat: ad miserationemq; vehementissimè inclinarat. Quare affectu pietatis commotus, cœpit de Traiani Cęsaris salute fore sollicitus: qui tanti principis clemētiam, iustitiam, æquitatem, cœterasq; animi dotes pectore voluebat, atque admirabatur. Hinc in singultus, gemitus, atque lachrymas prorumpens, Sacrorum vatum, & euangelica oracula Deo optimo maximo proponebat, aiens. Tu Deus, & clementissimè domine dixisti, Iudicate pupillo, subuenite oppresso, defendite viduam, & venite, arguite me; & rursus Dimitte, & dimittetur vobis: ne igitur, quæso, sis immemor fidelissimę promissionis tuæ, & licet peccator & indignissimus sim, qui rem ita arduam audeo postulare, propter temetipsum & tui nominis gloriam propitiare animæ Traiani Cęsaris, principis iustissimi & æquissimi, qui tanta lenitate & mansuetudine vsus est erga mulierem viduam pauperculam, iudicium sibi fieri postulantem. Perueniens deinde sanctissimus Pontifex ad sepulchrum beati Petri Apostolorum

lorum principis, postquam hostiam sacratissimā Deo viuenti obtulisset, diutius orauit, & fleuit, ac nocte sequenti veluti somno correptus corporeo, per mentis tamen vigiliam vidit angelum Dei nū ciantem se a domino fuisse exauditum, animamq́; Traiani, vt popofcerat, liberatam, verum caueret sibi deinceps, ne pro infideli vllo vlterius preces funderet, aut sacrificium offerret. Hanc quam retulimus historiā ex quamplurimis grauibus authoribus collectam, fidelem & veram esse, nec vt dubiam, aut commentitiam, a quoquam iure reijci debere, multorum testimonijs productis comprobabimus. Extat in primis Romæ in Bibliotheca Vaticana, Latina inquam, versus sinistram introeuntibus tertij plutei superiori parte, liber antiquitatis venerandæ, membranaceis chartis descriptus, qui est numero 153. vbi præter quatuor libros dialogorum diui Gregorij Papę, & eiusdem vitam a Ioanne Leuita conscriptam, fragmenta quædam sunt adiuncta, aut potius Idyllia, continentia erectionem & dedicationem a Gregorio Pontifice factā ecclesiæ S. Andreæ in Cliuo Scauri, & lustrationem, seu expiationem eiusdē a Paschali secundo, quod illam Robertus Guiscardus tyrannus violasset, inuentionē corporis S. Cæciliæ martyris, & pleraque alia huiusmodi. In dedicatione autem & cōsecratione huiusmodi ædis, diuo Andreæ

Liber ex bibliotheca Vaticana

dreæ apostolo sacræ, quam Petrus & Ioannes viri religiosissimi, diacones beati Gregorij ediderunt, testimonium ijdem ferunt historiæ, quam nuper retulimus Traiani. Quam verbatim hic inserendam duxi, nihil de illorum dicendi stylum mutás. Anno secundo, inquiunt, pótificatus diui Gregorij Papæ, collecta Cardinalium, & Episcoporum, ac cęterorum Romanę Ecclesiæ multitudine clericorum, Ecclesiam istam, quam ad honorem sancti Andreæ apostoli in Cliuo Scauri construxerat, in qua etiam religionis rudimenta, & sanctitatis susceperat incrementa, eo quo decuit, prout eius anima desiderabat, consecrauit honore: quam ét plenariè dotauit, & priuilegijs apostolicis præmuniuit. Consecratione verò peracta, flexis ad terram genibus, se domino humili supplicatione ꝓsternens, preces fudit ad dominum, dicens: Domine Iesu Christe filij Dei viui, qui dixisti apostolis tuis, & per apostolos vniuersis fidelibus Christianis, quæcumq; petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, peto ab omnipotentia tuæ maiestatis, quatenus quicunq; deinceps in huius ecclesiæ circuitu elegerit sepeliri, dummodo fidem tenuerit Christianam: non quod fides christiana descendentibus sine gratia diuina, salutem esset æternã conciliatura: sed quod peculiari auxilio, Christiano in illo loco sepeliri eligenti, Deus faueret ne

absque pœnitentia & gratia ab hoc sęculo discederet. Oratione verò cõpleta, apparuit ei angelus Domini, dicens. Gregori exaudita est oratio tua, secundum quod a Domino postulasti, sed quia hoc poscere præsumpsisti, nihilominus & quia ꝓ anima Traiani imperatoris, viri infidelis orandũ esse duxisti, scias te in hoc sęculo a corporali, quá pateris infirmitate fore minimè liberandum. A qua si duo hæc domino non petisses, liberatus ꝓcul dubio fuisses. Et certè sicut cœlestis nuncij, vera fuit atque perpetua de exaudita oratione annũciatio, ita etiam infirmitatis non liberandæ cassa nequaquam extitit comminatio: nam stomachi langore, pedumq; dolore, continuisq; febribus, licet lentis vsq; ad vitæ exitum laborauit. Hanc autem orationem, atq; diuinam reuelationem beatus Gregorius nobis videlicet Petro diacono & Ioanni diacono patefecit: quas ad scientiam posterorum, nos styli duximus officio transmittẽdas. Hucusq; Petrus & Ioannes diacones beati Gregorij. Quæ omnia, vel ex hoc, vel alio simili exemplari transcripta, Romæ habentur in æde, Diuo Gregorio sacra, & in tabulam, publicæ memoriæ causam, translata. Quorum testimonio Ioannes diaconus, qui multis annis post vitam ipsius beati Gregorij scripsit quasi coronidem addit, dicens. Ego quoque Ioannes humilis diaconus, & scriba

Tabula in æde S. Gregorij.

beatissimi

beatissimi patris Gregorij post ipsius transitum; eius vitam & actus in scriptis præcipiente Ioanne Pontifice summo redegi. scribam autem Ioannes iste leuita diui Gregorij se vocat, non quod ipsius tempora consecutus fuerat, sed quod ipsius vitam partim iam scripserat quando Ioannes VIII. Romanus Pontifex hoc illi munus iniunxit, vt ipse inibi profitetur. Hæc igitur fermè sunt quæ diacones illi Petrus & Ioannes, diui Gregorij discipuli, in probitate vitæ & sanctimonia socij, quibus cum arcana sui cordis tractabat, ad posterorum notitiam prodiderunt; testes vtiq; fidissimi, qui Traiani animam precibus ipsius diui Gregorij à tartaro ereptam, constantissimè profitentur, & ex ore ipsius asmet se percepisse testantur. Succedit secúdo loco author vetustus vitæ diui Gregorij, quæ in fronte operum ipsius præmittitur Basileæ per Frobenium excussorum anno Christi 1564. qui licet anonymus, non tamen contemnendus est auctor. Hic consuetudinem habuit cum Petro diacono diui Gregorij coniunctissimam; & ab ipso multa arcana hausit, quæ in historiam vitæ diui Gregorij fidissimè transtulit: vt ipse ibidem fatetur. Hic, a Petro diacono edoctus, historiam Traiani a tartareis cruciatibus precibus diui Gregorij erepti, diffusè prosequitur, & prout nos retulimus, & ipse refert, atq; vt certissimam & constantissimam Vita s. Gregorij.

mam

mam tuetur. Succedit tertio loco, ſicut & ætate proximus, ita ſanctitate vitæ & doctrina clariſsimus, diuus Ioannes cognomento Chryſorrhoas Damaſcenus, vir profectò nunquam ſatis laudatus, ſiue mores, ſiue religionem, ſiue doctrinam & eloquentiam conſideres. Is in ſermone de illis, qui in fide hinc migrarunt, quod ſacris operationibus, & viuorum beneficijs multum iuuentur, ita inquit Gregorius, qui dialogus a noſtris dicitur, veteris Romæ epiſcopus, vir, quod teſtantur omnes, ſacrarum diſciplinarum intelligentia celebris, cui etiam, vt ferunt, ſacra facienti cœleſtis angelus, ſocium ſe addidit, ſimul ſacrificans; cùm per forum Traiani, lapidibus ſtratum, iter faceret, validas preces ad miſericordem, animabusq́; propitium dominum habuit, vt Traiano Regi peccata dimitterentur: & confeſtim vox diuinitus allata, audita eſt, in hunc modum dicens: Preces tuas audiui; & veniam Traiano do. Tu verò deinceps pro impio hoſtiam mihi ne offeras. Teſtatur autem oriens, & occidens totus miraculum Germanum, & irrefutabile. Hæc beatus Ioannes Cryſorrhoas Damaſcenus, iuxta verſionē latinam e Gręco exemplari, prodidit de hac Traiani hiſtoria, quæ ſuo ſęculo celeberrima erat tum latinis, tum Græcis, & notiſsima tam Oriēti quàm Occidenti. Tantæ autem auctoritatis ſanctus Ioannes Dama

ſcenus fuit, vt Sancta Synodus Nicena ſub Hadriano primo Papa, & Conſtãtino Imperatore & Irene eius matre trecentorum quinquaginta Epiſcoporum contra Iconomachos anno 781. congregata huiuſmodi de illo teſtimonium perhibuerit. Ioannes qui ab Iconomachis Manzur cõtumelioſè nominatur cunctis relictis cum Matthæo Apoſtolo Chriſtum ſequutus eſt: longè maiores diuitias, quam ſunt Arabicæ, exiſtimans contumeliam pro Chriſto pati, maluitq; ſimul cum populo Chriſti affligi quam temporariam in peccato voluptatẽ. Ipſe igitur cruce ſua ſublata pro Chriſto, Chriſtique caris, Deum ſequutus eſt; & ex Oriente per Chriſtum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena effundebatur regione vaniloquentiam, & eum qui contra Dei catholicam eccleſiã inſtructus eſt, apparatum, rabioſamq; inſaniam, ſed hanc triumphans, vbiq; adhortatoriè & conſolabiliter totam vitam duxit. In Eccleſijs enim veterem conſuetudinem diligenter ſeruandam monuit: pacificam quoq; illam cõſtitutionem & ſtatutum quem Dominus etiam diſcipulis in ſignũ quo cognoſcerentur quod ſui eſſent diſcipuli, dedit; Pacem meam relinquo vobis: conſeruare & roborare ſtuduit. Hæc Sancta Synodus Nicena. Et inferius venerabilem & dignum in fide virum, ac in eccleſia catholica probatum cẽſet, deteſtaturq;

Icono-

Iconoclastas hæreticos, qui in suo Sathanico conciliabulo damnationem aduersus eum in hęc verba protulerant. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis, & peruerso interpreti diuinæ scripturæ Manzuri, anathema. Hæc dixerim vt quanti momenti testimonium sit viri grauissimi & sanctissimi, & quem adeo impensè sancta Synodus laudat, perpendamus. Húc autem posteriorem fuisse diuo Gregorio plus centum annis, post pauca manifestissimè probabimus. Succedit quarto loco Ioannes diaconus Romanus, qui iubente Ioanne VIII. Romano Pontifice circa annum Domini 872. ex scrinijs apostolicis vitam beati Gregorij, quatuor libris complexus, collegit. Is lib. 2. cap. 44. eam historiam de liberatione animę Traiani receptissimam fuisse apud ecclesias Anglicanas in quibus frquentissimè legebatur, & ceu certissimã refert, cõfirmat & tuetur, dicens: se horum admirari qui cum cuncta alia miracula a gloriosissimo Pontifice facta recipiãt, de hoc vno, licet certissimo, dubitarint. Cuius rei notitia facilè in ecclesias Anglicanas penetrare & diffundi potuit: Gregorio Anglorum apostolo & Episcopo prodente, quem Diuus Gregorius prædicandæ & fundandæ religionis gratia in eam Britanniæ insulam delegarat. Qui vt arcanorum ipsius conscius potuit optimè eam historiam callere

lere illosq; populos primus docere. Quo effectum est, vt à fideli ministro susceptam, constantissimè super alias Christiani orbis ecclesias retinerent. Hos enumeratos authores, vel omnes, vel eorum aliquem, sequuntur Guilhelmus Antisiodorensis Episcopus, lib. 4. cap. de damnatis. diuus Thomas in quæstionibus disputatis de veritate q. 6. artic. 6. & 1. Sentent. dist. 43. q. 2. artic. 2. ad 5. & iterũ 4. Sententiarum dist. 45. q. 2. artic. 2. ad 5. & in vniuersum omnes Theologi ibidem istam historiã recipiunt. qui super quartum Sententiarũ theologicarum magistri Petri Lombardi scripserunt. Præter hos eunt in eandem sententiam: & historiam Traiani liberati ab cruciatibus tartareis fatentur, Gottifredus Viterbiensis historicus celebris in parte quintadecima Panthei; quam versibus integram describit. Floruit autem hic sub Friderico primo & Vrbano III. anno Christi 1155. Vincentius Beluacẽsis lib. 22. Speculi historialis c. 22. Diuus Antoninus 2. parte historiarum, titulo 12. cap. 3. §. 8. Diuus Vincẽtius in sermone 5. Gregorij. Abulensis super 4. lib. Regum. cap. 4. q. 57. Philippus Bergomensis lib. 10. Supplementi Chronicorũ; Ioannes Stella in historia Pontificum in vita diui Gregorij; Ioannes Viguerius Granatensis in institutionibus Theologicis; Sixtus Senẽsis lib. 6. Bibliothecę sanctæ annotatione 47. Clemens Monelia-

nus Cardinalis Aræ cœli in compendio catholicarum institutionum cap.43. Fr. Laurētius Surius Carthusiensis in vita ipsius Diui Gregorij. Martinus Alspilcueta Doctor Nauarrus, vir nostra ætate morum sanctimonia & magna doctrina literarum omnium clarissimus, summoperecq; commēdandus, in Enchiridio de oratione, cap.22. Miscellaneo.13. non solum meam sententiam hac in re secutus, sed impensè etiam laudauit. Idem sentit F. Bartholomæus Medinensis ordinis Prædicatorū primarius olim Theologiæ professor in Academia Salmaticensi, qui omnium doctorum virorum calculo, celeberrimus est habitus, in Commentarijs ad 3. partem Summæ Theologiæ S. Thomæ, super arti.6.q.52. licèt circa circunstantias aliquot nonnihil allucinetur, vt postea demōstrabo. Sed veniamus iam tandem ad aliud argumenti genus ex diuinis oraculis constans, quæ sanctissimę duæ fœminæ susceperunt. Prior est beata Birgitta vidua & Heroina Sueuitica, quā vulgus pperā Brigittā, seu corruptius Brigidam vocat: vt admonuit Martinus V. in decreto quo illam secundo inter diuas retulit: fœmina incomparabilis sanctitatis & prudentiæ, quæ libro 4. suarum reuelationum cap.13. vbi de eleemosyna pauperibus pro animis defunctorum eroganda agitur, ita à Christo spōso suo instruitur, dicente: Benefaciendum est spi-

ritualiter & corporaliter: ſpiritualiter fundendo ad Deum preces, quia nullus credit, quãtum Deo placent preces humilium, ſicut per exemplum oſtendam tibi. Si quis offerret regi pondus magnum argenti, diceretur à circunſtantibus: hæc eſt magna præſentatio; ſi verò legeret vnum Pater noſter regi, derideretur. Sic eſt e contra apud Deũ. Quicunque enim offert pro anima alterius vnũ Pater nr̃, acceptius eſt Deo põdere magno auri: ſicut patuit in illo bono Gregorio, qui oratione ſua etiam infidelem Cæſarem eleuauit ad altiorem gradum. Ecce qualiter Chriſtus ſpõſæ ſuæ Birgittæ hiſtoriam liberationis Traiani Cæſaris infidelis precibus diui Gregorij factæ, inſinuat, & teſtimonium eius rei certiſſimum reddit. Et licèt huiuſmodi reuelationes vel oracula iſtarum vatum non ſint recipienda vt ſcripta canonica, aut decreta ſynodica Patrum, veneranda tamẽ ſummopere ſunt: & plus illis fidei adhibendum, quàm hiſtorijs Liuianis, Salluſtianis, Thucydidis & Polybij, & multorum etiam, qui res geſtas in eccleſia ſcribunt: quas tamen citra hæſitationem cuncti recipiunt, & vt conſtantiſſimas probant: Præſertim cùm Bonifacius IX. in ſanctione Pontificia, qua illam inter cœlites refert, inquiat. Hæc generoſa vidua per gratiam ſancti Spiritus promeruit multis eorum cogitationes & affectiones intimas,

& gesta secretissima propalare, & visiones ac reuelationes varias videre, & audire: ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout hæc & alia in eius reuelationum volumine plenissimè describūtur. Hęc Bonifacius IX. in sanctione illa secundo sui Pontificatus anno edita. Et ne mihi obijcias tempore scismatis ipsam fuisse a Bonifacio IX. diuis annumeratam, meminisse etiam oportebit, Martinū quintum eius successorem singula, quæ in decreto Bonifacij IX. continebantur, cōfirmasse, probasse rataq; & firma in perpetuum esse voluisse, ne de sanctimonia huius clarissimæ fœminæ & oraculis a Deo susceptis vllus ambigēdi relinqueretur locus. Fatis autem cōcessit hæc sanctissima matrona Romæ anno Christi 1373. x. Cal. Augusti sub Pontificatu Gregorij XI. & inter cœlites relata a Bonifacio IX. anno Christi 1391. & a Martino V. 1419. Birgittam sequitur Mechthildis virgo docta & sanctissima, professione Benedictina, diuinis oraculis clara, & non inferior ipsa Birgitta, quæ libro quinto visionum, aut reuelationū spiritualis gratiæ ipsius, cap. 6. cuius titulus est. De animabus Sansonis, Solomonis, Origenis, & Traiani. ita habet. Rogata a quodam fratre, Dominum in oratione requisiui, vbi nam essent animæ Sansonis, Solomonis, Origenis, & Traiani.

Mechthildis

Cui dominus. Quid pietas mea cum anima Sãsonis egerit, volo esse ignotum: vt homines se de inimicis suis vlcisci amplius pertimescant. Quid misericordia mea cum anima Solomonis fecerit, volo homines latere, quatenus carnalia peccata ab omnibus magis deuitentur. Quid verò benignitas mea cum anima Origenis effecerit, volo esse absconditum: vt nullus in scientia sua confidens audeat eleuari. Quid verò de anima Traiani liberalitas mea iusserit, volo homines ignorare, quatenus fides catholica ex hoc magis extollatur. Quia hic licet omnibus polleret virtutibus, Christiana tamen fide ac baptismo caruit. Hucusque beata Mechthildis: quæ floruit anno Christi 1300. Satis insinuauit illi Deus istorum salutem maximè de Sãsone, qui in cathalogo sanctorũ (Heb. 11.) ab Apostolo ponitur. licet non apertè explicuerit, cum pietatis, misericordiæ, benignitatis, & liberalitatis meminit, quã circa singulorũ animas vsum fuisse manifestat. Hinc autem colligere licebit Dionem Cassium falso criminatum fuisse Traianum, qui vinosum & præposteræ libidini deditũ impudens faciat. Cùm tamen hoc loco omnibus polluisse virtutibus a Deo perhibeatur, quales in viro infideli esse possunt. Multa etiam in Senecã comminiscitur, & vbique carpit eius vitam & mores, cum illa innocens, hi temperatissimi moderatissimiq;

Sanson inter sanctos a S. Paulo ponitur.

Dionis mendacium.

ratissimiq;

persecutorq; fuerat sæuissimus Christiani nominis, vt qui plurimos milites Christi martyrio affecerat. Succedit etiam alia ingentior difficultas hominem videlicet iam tartareis pœnis addictum absque gratia Dei ab hoc sęculo discedenté, absq; baptismo, & fide eximi his malis potuisse in libertatem, quæ à rectissimo iudice assertum. Sed singulis his obiectionibus eo ordine, quo sunt propositæ, adeo satisfaciam, vt quies animo, & consensus concilietur intellectui. Ad priorem autem dubitationem, fuerit ne S. Ioannes Damascenus anterior vel posterior diuo Gregorio non erit difficilè respondere. Quidam rem parum exactè perpendentes plus duobus sęculis anteriorem faciunt, vtpote sub Theodosio imperatore florentem; in testes inducentes Raphaelem Volaterranum lib. 21. Vincentium Beluacensem lib. 17. cap. 103. Antoninum Florentinum, & Trithemium in lib. de scriptoribus ecclesiasticis; videlicet anno 390. Cõstat autem D. Gregorium anno Christi DCIV. ex hac luce migrasse, dum igitur summa annorũ altera alteri confertur, inueniemus sanctum Ioãnnem Damascenum priorem fuisse S. Gregorio ducentis & sexdecim annis: & ita sermonem illum defunctos viuorum beneficijs iuuari, & historiam salutis Traiani commentitia vtraque esse nihilque probare. At si negotium oculatius inspiciamus,

inueniemus procul dubio S. Ioannem Damaſcenum plus vno ſęculo poſteriorem diuo Gregorio fuiſſe. Nam auctores qui in teſtes hic inducuntur, quod ſub Theodoſio vixiſſet legentes non diſtinxerunt, vter trium fuiſſet, ſed ad primum ceu inſigniorem rationem temporis reduxerunt: Cùm tamen ille non ſub Theodoſij primi, nec ſecũdi, ſed tertij vixerit imperium, & illius ſucceſſoris Leonis III. Huius rei inanimaduerſio in cauſa fuit iſtis grauiſſimis auctoribus ad eundem ſcopulum impigendi, dum a Theodoſio III. ad primum retro cedentes annorum rationem confundunt. Floruit igitur vir ſanctiſſimus Ioannes cognomento Chryſorrhoas, monachus doctiſſimus Damaſci Syriæ ſub imperium Theodoſij III. cognométo Adramitteni, & Leonis III. iconomachi, anno Chriſti 701. Cuius rei nulla nobis eſſet arroganda fides, niſi legitimos & indubitatos teſtes, in negotij huius confirmationem induceremus. Extat enim vita eiuſdem ſancti Ioannis Chryſorrhoæ, Arabicè deſcripta, & a Ioanne Patriarcha Hieroſolymitano Gręcè verſa, & ab aliquo alio Latina facta, quę apertiſsimè docet ſub imperium Leonis tertij, cognomento Iſauri, virum hunc ſanctiſsimum floruiſſe. Aduerſus Leonem nanque imperatorem, Ioannes, Damaſci Syriæ agens, quod venerandas Chriſti & deiparæ virginis imaginis euerteret, diuorumq;

diuorumq; simulachra, flammis efferus & furibũdus exureret, libellis editis & epistolis varijs scriptis, viriliter se tyranno opposuit, quibus bonam partem Asiæ & Græciæ in cultu imaginum & pietate religionis cõtinuit. Leo imperator, qui ægerrime ferebat impietatem suam vbique terrarum & locorum Ioannis scriptis traduci, neque hominem capere aut punire poterat iuxta votum suũ, qui extra limites imperij versaretur, fraudem malignissimam commentus est, qua virum Dei perderet. Conquisitis nanque literis aliquot Ioãnis, ministros scribendi peritissimos asciuit, iniunxitque illis vt characteres proprios eiusdem ita mẽtirentur, vt alij ab alijs dignosci haud possent. Quibus epistolam confinxit, quasi ab ipso Ioanne ad se secreto scriptam, velle se vrbem Damascum regemq; in potestatem Cæsaris tradere, tantum ipsi cura esset, milites ad constitutam diem transmittendi, futurum vt vrbe insignissima & opulentissima citra multum operæ & sumptus potiretur. Hanc epistolam Cæsar ad Regem Damascenorũ remittere se dixit, animum erga se suum officio salutari satis testari edicens, & vt vlterius sibi ab insidijs & traditoribus caueret, hortatus. Rex Damascenorum Ioannem, qui a consilijs eius erat, capit nullo defensionis iustæ patrocinio admisso, dextram illi amputari iussit: quæ oranti, & con-

querenti ob imagines deiparæ & aliorum diuorũ propugnatas, hoc sibi detrimentum illatum, ea quæ proximè consecuta est nocte, a deipara virgine restituta fuit, signo abscisionis in tanti miraculi fidem relicto. Gregorius item Cedrenus in suis annalibus, sub Leonis tertij imperium, cognomento Isauri, & ob impietatem imaginum quæ sanctarum odium θεομάχου, & εἰκονομάχου dicti Ioannem Damascenum vixisse testatur: melodijsque comprehendisse eas cantilenes quas decretum in ecclesijs dari iubet. Et Suidas virum fuisse doctissimum prodit, & ætatis suæ nulli eorum, qui doctrina illustres fuere, secundum. Inter alia eius scripta canticorum canones Iambicos; & soluta oratione recenset, quos dicit fuisse incomparabiles, neque quoad vita propagaretur comparationem vllam admissuros. Franciscus etiam Maurolycus in suo martyrologio, S. Ioannem hunc Damascenum sub Theodosio III. qui Leonem Isaurum præcessit, vixisse asseuerat. F. Melchior Cano. hoc idem confirmat lib. locorum Theologicorũ 11. de humanæ historiæ auctoritate tractans, licet historiæ Traianicę liberationis videatur repugnare, quem postea etiam nos impugnabimus. Sed quid opus est alienis testibus, cùm ipse eam nobis suis scriptis controuersiam decidat: libro enim quarto orthodoxæ fidei cap. 17. contra Iconomachos

chos ſcribit, eoſdemque in libro hæreſum Iconoclaſtas, & Thymoleontes appellat, à Leone certè Iſauro, qui præcipuus fuit, ſacrarum imaginum impugnator & euerſor. Eodem præterea hæreſum libro Monotheletas commemorat Cyrum, & Sergium, & Euſthatium, qui damnati ſunt in ſexta Synodo ſub Agathone Papa. Aduerſus quos copioſè & ſcripſit lib. 3. de orthodoxa fide cap. 14. & 15. Conſtat autem ſynodum ſextam, quæ fuit ex Conſtantinopolitanis tertia, ſub Agathone Papa anno tertiodecimo imperij Conſtantini quinti celebratam, qui incidit in annũ Chriſti 681. Diuus Gregorius ex hac luce migrauit, anno 604. Colligitur ergo 73. annos hos hæreticos poſteriores diuo Gregorio fuiſſe, aduerſus quos ſcribit S. Ioannes Damaſcenus: Quo profectò fit diuum Ioannem Chryſorrhoam, profeſsione monachũ, virum ſanctiſsimum, pariter atque doctiſsimũ, Damaſci Syriç incolam, qui libros quatuor orthodoxæ fidei, hiſtoriam duorum militum Chriſti Ioſaphat & Barlaam, libros itẽ hæreſum, & de imaginibus, & orationem defunctos in fide perfecta viuentium precibus iuuari, ſcripſit, multis annis diuo Gregorio poſteriorem fuiſſe: potuiſſeq; optimè de illius oratione, & liberatione Traiani certo docuiſſe. Neque audiendus eſt Trithemius, qui libros quatuor orthodoxæ fidei ſcripſit; alterum

homines pro hominibus infidelibus, impijsque
damnatis: Aduerſus doctrinam, qua cunctos eru-
dijt, agere viſus, eſt, ſi hoc, quod refertur, diuus
Gregorius admiſit. Nam aut ignorabat Traianũ
idolatram, & in perfidia ſua obijſſe, aut optimè cal
lebat, qualis, ille moriens fuiſſet: Ignorantia au-
tem & conditionis Traiani & religionis, & quod
non eſſet pro huiuſmodi hominibus orandum,
non poterat virum doctiſſimum & hiſtoriæ & re-
rum theologicarum fallere. Quod ſi calluit, non
facilè eſt illum a crimine aliquo graui vendicare:
quod ſecus quam ſentiret, faceret; & in re grauiſ-
ſima, & quæ a Theologis, peccatum lœtale cen-
ſetur, delinquere. Si enim pro Dæmonibus, iam-
iam damnatis, non licet preces effundere, non li
cebit pro animabus condemnatis orare, cum pa-
res ijsdem iudicentur: iuxta illud Auguſtini; Si
Scircem patrem meum eſſe damnatum, non ora-
rem pro eo plusquam pro diabolo. Tum quia nõ
minori illi & Deum, & nos, quam Dæmones odio
proſequantur: vtpotè caritate quauis omnimo-
do deſtituti. Prærerea decretis pontificijs cautum
& interdictum exiſtit, cap. pro obeuntibus 13. q. 2.
& c. placuit, 23. q. 5. Gloſſa recepta. cap. ex patre, de
ſepult. Quæ licet poſteriora ſint ſeculo Gregorij:
ſatis eſt, rationes quibus permoti ſunt Pontifices
ad illa conſtituenda ſemper viguiſſe, & a ſimilibus

precibus auocasse. Abulensis in commentarijs su per quartum librum Regum cap.4.q.57.vbi diffuse hoc argumentum tractauit, fatetur diuum Gregorium lœtaliter peccasse orando pro Traiano, verum fuisse exauditum, & in pœnam peccati supplicio affectum, vt dolore stomachi laboraret. Sed quis, iudicij compos, crederet, Deum exaudisse orationem hominis lœtaliter in ea delinquentis, & arduam & inconsuetam rem illi postulanti concessisse? Nec virum sanctissimũ & per omnes gradus suæ vitæ innocentissimum ita debemus traducere, aut inurere grauissima nota. Ioannes Leuita Romanus, qui vitam diui Gregorij iubente Ioanne VIII. Põt. Rom. scripsit, aliter soluit hũc nodũ, dicens: Gregorium non exorasse Deum pro Traiano, Sed tantum fleuisse. Sic enim cum non orasset, plangendo potuit exaudiri, sicut Moyses dolendo taceret, potuit clamasse videri. Cui dominus tacenti labijs: quid clamas, inquit, ad me? Nimirum Deus omnipotens corda renesque scrutatur, & frequenter ea misertus concedit: quę homo quamuis vt carnalis desideret, ea tamen petere non præsumit. Vnde regius psaltes psalmo 9. Desiderium pauperũ exaudiuit dominus: & desideria cordis eorum exaudiuit auris tua. Hæc Ioannes Leuita. At ego non video quid referat plus, mente orare, quàm voce: cùm vtrunque sit cor-

dis

dis & deſiderijmanifeſtatio & voti, quod concipimus, expreſſa poſtulatio, Deus enim nouit corda hominum & oratione magis ſolicitatur mentis, quam vocis, licet vtraque ſit illi cara & grata. Tantundem igitur erat, fleuiſſe diuum Gregorium, deſideraſſe, optaſſe, atque ſi vocis oratione ſalutem Traiani petiiſſet: præcipue cum Petrus & Ioannes diaconi diui Gregorii & auctor alius antiquus qui vitã ipſius ſcripſit apertè prodant oraſſe illum & intentiſſimè, & S. Ioannes Damaſcenus, etiam ſacrificium pro anima Traiani obtuliſſe. Quibus etiam conſentit oraculum Beatæ Birgitæ a Deo factũ ſuper hac re, quod nuper citauimus. Aliter igitur hæc erit obiectio diluenda. Exiſtimare nanque oportet viros ſingulari Deo neceſſitate coniunctos, & qui familiariſſimè ipſo vtantur, audere plerunque magna & ardua quæque ab eo petere, & facere etiam, ſpiritu Sancto inductos ac inſtigatos, a quibus reliqui arcentur, atq; excludũtur, quod leue, temerarium, atque criminoſum id facere illis procul dubio eſſet. Adducemus nõ pauca exempla tum ex ſacris literis, tum ex hiſtoriis Sanctorum, quæ hanc doctrinam ſatis comprobabunt. Abraham vnigenitum filium ſuum Iſaac monitu diuino ſacrificare voluit, cùm tamen huiuſmodi victimæ humanæ adeo eſſet interdicta immolatio. Sanſon, columnas, quibus innixum Gen. 10.

erat

erat templum Philistinorum, cõcutiens, ipsumq́; euertens, ita vt corruens, ruina non solum Philisteos, sed se perimeret, non vituperatur, sed excusatur, quod spiritu Dei id fecisse creditus fuerit: alius quiuis si hoc ausisset, grauissimè deliquisset in Deum, homicidaq́; haberetur sui ipsius. Augustinus nanque primo de ciuitate Dei, excusat Sansonem, quod instinctu diuino id fecerit, quia non potuisset domum tantam propria virtute subuertere, sed virtute Dei, quæ non adiuuat ad malum. Cui subscribit diuus Thomas in commentariis super caput 11. epistola ad Hebræos, lectione 7. Eodem spiritu diuino motus fuit Elias, cum duos quinquagenarios duces centum militibus stipatos, missos ab rege Ochozia, ad se capiendum, si spontaneus venire recusaret igne de cœlo bis impetrato incunctanter exussit. Hoc, quod Dei propheta, diuino numine afflatus petiit, & obtinuit, duorum ducum, centumq́; militum deflagrationem, alius profectò etiam cogitare criminosum duceret, tantum abest, vt a Deo peteret & impetrare se posse speraret. Numine Dei afflatus filius ille prophetæ, quendam, vt se percuteret in nomine domini inuitauit, qui cùm acquiescere nollet, a Leone occurrente in via (sicut propheta prædixerat) discerptus est. Rursus alium reperit, a quo stricto gladio impetit⁹ & vulneratus est.

1.Reg.4

Eodem

Eodé ſpiritu, & impulſu ductus fuit Eliſeus, qui pueris ei illudentibus in nomine Domini maledixerit, & quadraginta ex illis vrſi ſaltu egreſſi diſcerpſerint. Inducere autem quemquam ad vulnera alteri cuiquam inferenda, peccatum eſſet lętiferum, niſi diuino quiſpiam numine afflatus feciſſet S. Marcus Euangeliſta pollicem ſibi, poſt fidem Chriſti ſuſceptam, amputaſſe legitur, vt ſacerdotio reprobus haberetur. Apollonia item virgo Alexandrina propria ſe ſponte in ignem proiecit, ad quem erat, ſi paganiſmo non aſſentiretur, damnanda. Quæ tamen martyrio clara in eccleſia celebratur, quod Spiritu ſancto impellente id fecerit: Aliter namq; aut membrum ſibi aliquod amputare, aut non coactum, vel vi impulſum ſe in mortem dedere, nemini licet. Diua Catharina virgo Senenſis, quadraginta integris diebus, plerumque cibo & potu quouis abſtinuit. Beatus Nicolaus de Saxo, clarus ſanctimonia apud Heluetios Eremita, viginti fermè annis, abſque vllo prorſus cibi aut potus genere perſtitit, diuino id vtrique ſuggeréte numine. Ecquis enim non videt ſi inediam huiuſmodi tentaſſet, homicidium ſui ipſius moliturum, grauiſſimeque in Deum peccaturum? Cum inedia intra ſeptem dies, vel plurimum nouem exanimet. Diuus Thomas apoſtolus Chriſti cum ſemel nuptijs filiæ regis cuiuſdam Indorum

4. Reg. 2.

4. Reg.

interfuisset, & à pincerna conuiuij colapho ini- quissimè impeteretur, duo, legitur apud Abdiam Babyloniæ Episcopum libr. 9. Si tamen legitimus & non potius commentitius liber ille exitit à Do mino imprecatum fuisse, & quod parceret in futu ro, & puniret in præsenti, vt cæteri huius exem- plo cauerent deinceps offendere seruos Christi.

Quod mox diuina vltione subsequuta, confirma- tum est. Nam ad fontem pincerna egressus, quo ministros aquam in conuiuium deferentes vrge- ret: à leone dilaceratus fuit, membratimque di- scissus. Cuius dextram sacrilegam domesticus ca- nis apprehendens, per singulos in conuiuio accú- bentes circumtulit, vt eadem dextra abscissa ma- iorem famulo Dei gloriam referret, quam viuens ignominiam intulerat. Non animo iniuriæ vin- Matt. 5. dicandæ hoc fecit Apostolus, quia magistro om- Luc. 6. nium didicerat, non propulsandam iniuriam vi- ro perfecto, orandum pro persequentibus, & ca- lumniantibus, maxillam sinistram et offerēdam, qui dextram percuteret: qui Spiritu sancto fuerat olim repletus, & in Dei amicitia confirmatus: Sed zelo potius diuino, vt authoritas & reuerentia mi nistro euangelij ita apud barbaros cōciliaretur: & nossent se seruum esse Dei viuētis, sub cuius pro- tectione, & religione continebatur. Ita enim exi- stimabat, viam faciliorem multo sterni ad euan-

gelij prædicationem suscipiendam, quam si iniuriam illam Deus inultam relinqueret. Gloriam nanque Dei, nõ propriam quærebat: sicut & Apostolus Paulus, qui genus, personam, eruditionem, 2. Cor. 11.
labores pro Christo susceptos, arcana Dei visa refert, non inanem sui commendationem, sed vt inde maiorem auctoritatem apud Corinthios conciliaret, qui sciebat melius hac via iugo Christi subditurus, & contenturus etiam, & quando exempla huiusmodi minus secure ex Abdia peteremus, supersunt innumeri fidei testes, qui vitas sanctorum scripserunt, à quibus multo plura huiusmodi possemus inducere, quæ tamen fastidij causa prætereunda censuimus. Sed iam coronidem vnico exẽplo imponamus. Beata Tecla martyr prece sua, Falconillam, fœminam idolorum cultricem, & à Christi ministerio alienam, eripuit ab inferis, vt testis est Sanctus Ioannes Damascenus, in sermone de defunctis piorum suffragijs iuuandis. Cuncta ista exempla, quæ produximus, & multo plura quæ sanctorum virorum & fœminarum producere possemus, satis & manifestè conuincunt, multa ab ipsis gesta esse, quæ stuporem & admirationem habeant, neque reliquis ea licere, quæ communes leges & rationem excedant. Admirationi nanque non imitationi excitandæ leguntur, proponunturque: & quod alij absque

graui peccato facere non possunt, isti impune fecerunt: quod Dei numine regerentur. Ad instar igitur horum, beatus Pontifex Gregorius petens liberationem animæ Traiani, non solum crimen nullũ admisit, sed obsequium pręstitit Deo, quod spiritu diuino ductus id postulauerit. Delinqueret quidem alius, qui spiritu Dei peculiari in re simili destitueretur, non diuus Gregorius qui probe norat impulsu numinis rem se gratam facturum, si liberationem Traiani postularet. Nam si quispiam admitteret, virum Dei in hoc negotio petendo grauiter deliquisse, aut saltem ignorantia excusari, quod crederet pro huiusmodi damnatis, & infidelibus orationem ad altissimum effundi posse, in altero innocentiæ & sanctimoniæ beatissimi Pontificis detraheretur, in altero notam illi ignorãtiæ inureret, quasi nesciret homo doctissimus, & tantopere in lege Dei versatus, peccatum lętale esse, pro infidelibus uita functis & damnatis orare: præsertim pro Traiano, q̧ in Christianos vt idololatra quãdiu vixit desęuierat, & in pfidia paganissimi decesserat. Crimẽ porro lętale, nemo viro in Dei obsequio vigilãtissimo impingere, citra magnã iniuriam & dedecus ipsius potest. Nam si petendo liberationem Traiani crimen aliquod admisisset, clemẽtiam Dei potius irritasset, quam delinijsset, & proinde petitionem non obtinuisset

suam

ſuam. Poſtquam autem continuo fuit exauditus precesq́; ipſius ſuſceptę, ſignũ eſt, non ſolum non peccaſſe, ſed rẽ, qua Dei clementiã demereretur, feciſſe. Voluit nanq; Deus hoc ferme vnico & rariſſimo exemplo, virum ſibi addictiſsimum honore proſequi, ſicut & beatam Teclam martyrem, vt alteri Traiani animi libertatẽ, alteri Falconillæ concederet: quo hinc, quales, quantique fuerint apud Deum, quã chari, quam amici totus orbis perpẽderet, iudicaretq́;: mirabilisq́ue fieret Deus in ſanctis ſuis. Atqui obijciet mihi cõtinuo quiſpiam, Diuum Gregoriũ ob hoc factum fuiſſe à Deo punitum, vt perpetuo ſtomachi & pedũ dolore quãdiu viueret, laboraret, lentis atq; febribus teneret̃. Nemo aũt punitur niſi ob culpam, ergo aliquam Diuus Gregorius in illa petitione commiſit, ob quam merito debuit à Deo puniri. Bene habet. Audi tñ benigne huius ſcrupuli dilutionẽ. Non legimus nec hiſtoria noſtra prodit, diuum Gregorium aliquo ſupplicio affectũ cum primum liberationem animi Traiani obtinuit, ſed admonitum dũtaxat, ne deinceps hoſtiã offerret pro homine infideli. Quod ſi vlterius cõtendas, demum fuiſſe punitũ cũ fidelib. cunctis, qui in cœmiterio S. Andreæ ſepelirent̃, ſalutẽ æternã impetrauit, tũcq́; mẽtionẽ tã huius petitionis, q̃ Traiani factã, q̃ cauſa extitiſsent huiuſmodi punitionis inferẽdæ: ſatisfaciã.

Non

Non abnuo, aliquam pœnam diuo Gregorio in secunda illa petitione irrogatam, sed quæ potius veteris fuisset confirmatio, quam recentis alicuius inflictio. Nam stomachi, & pedum dolore, insalubritateque totius corporis multo ante & assidue afflictabatur, vtpote grandæuus, senioque confectus: quæ quo adiuueret fuit producta diuino oraculo, ita vt spe firmæ valetudinis perpetuo esset cariturus. Quemadmodum autem initio non in pęnam alicuius criminis praua illa corporis habitudo à Deo inflicta, ita sine nouo crimine cõfirmata est, quod semper ad cohibendos carnis impetus, & exercitium virtutis, vtilissima foret: & si quando, tum maxime necessaria esset: vbi tanta & stupẽda dona à Deo impetrasset, quorum memoria facile superbire & insolentior fieri poterat.
2. Cor. 12. Sicut enim beatissimo Apostolo Paulo, ne magnitudine reuelationum extolleretur, datus est stimulus carnis angelus Sathanę, qui illum colaphizaret: imbecilla inquam corporis habitudo, morbis vexata caro, ita diuo Gregorio idem, ob eandemque prorsus causam successit. Prudentissimus animorũ medicus Deus ægritudine corporis, morbos curat animi: vt quam primum quis ex donis Dei gloriari velit, mox aduersa corporis valetudo deprimat & corripiat, veluti pharmacum quod sit huiusmodi ægritudini appositissimum. Adde,

duas alias rationes præter eam quam retulimus, intercesſisse, ob quas Deus voluit antiquos morbos in diuo Gregorio inualeſcere, perpetuoq; manere citra crimen lętale ab eo commiſſum. Primo ne quiſpiam ex facto glorioſi Pontificis crederet licere cuique pro infidelibus, cæteriſque damnatis preces ad Deum fundere. Secundo ne exemplo ſanctiſsimi viri cõmoti aliqui pro infidelibus vita functis orarét, & quod ipſe diuino numine inductus fecit, reliqui auderent: terrore illis iniecto ex morbis diutinis, quos quandiu vixit perpeſſus eſt glorioſus Chriſti athleta. Abſoluimus iam dubitationem, quæ præcipuè circa honeſtatem facti diui Gregorii pro Traiani anima orantis, verſabatur, nunc ad aliam, quæ iuſtitiam & leges Dei cõcernit, accedamus. Duriſsimum quibuſdam videtur à tartaro reuocari quemquam in requiem à tenebris in lucem; Deumque indixiſſe, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei: & alibi. Sine fide impoſsibile eſt placere Deo: & tamen Traianum ſine fide, ſine baptiſmo, idololatrã in Chriſti martyres ſęuientem, ſalutem fuiſſe conſecutum: diuinamq; iuſtitiam paſſam fuiſſe huiuſmodi hominem æterna ſupplicia euadere qui in idolorũ cultu & religione, impęnitens ſcelerum, quę in Chriſtianos admiſerat, ex hac fuerat luce ſubtractus.

Ioan. 3.

Hebr. 1.

Dece-

Decedenti autẽ lætali in crimine ex hac vita, æterna pœna ſicut gratiæ æterna gloria reſpondet:non igitur miraculum recipiendum erit, quod tot leges euertere, tot decretis aduerſari videtur. Hucuſque dubitatio progreſſa, à nobis propulſanda, & refellenda eſt. Referam tamen prius quorundam ſententias, vt maiori luce & ſplendore propoſita hæc controuerſia dirimatur. Melchior Cano. inſignis & doctiſſimus theologus inſtituti prædicatorum Epiſcopus Canarienſis, qui ingenio, eloquentia, ſuauitateque dicendi plurimum valuit, his forſan rationibus inductus locorum theologicorum libr. 11. Cum de humanæ hiſtoriæ auctoritate agit, hanc de Traiano precibus diui Gregorii liberato hiſtoriam negat, inquiens. Traianum Gregorii precibus à gehenna liberatum, non vulgo ſolum, ſed diuo etiam Thomæ olim, iuueni perſuaſum eſt. Perſuaſum eſt autem diui Ioannis Damaſceni auctoritate, cui diuus ſane Thomas plurimũ deferebat. Nec vero hiſtoriã ego illam probo. Subiungit poſt pauca. Mirum enim eſt, hominem Græcum rem & noſtram, & toto (vt ipſe inquit) orbe vulgatam, Græcis ſuis prodidiſſe, quam hiſtoriã tamen omnis Latinorum ignorat. Hucuſque Melchiol Cano. Sed certe, vt quod ſentio ingenue fatear, hæc eius ſententia bis peccat, pace tanti viri dixerim, & nimia licentia, & hiſtoriarũ quæ hanc

tracta-

tractationem concernunt, ignorantia. Nimia quidem licentia, quod duos viros sanctissimos Thomam Aquinatem, & Ioannem Damascenum, petulanter carpserit, dum alterum quasi nimis credulum damnat, alterum quasi exiguæ fidei, imo & falsitatis traducit. Dicere enim diuum Thomã iuuenili ætate sicut & vulgns deceptum, immodestum est. Sancti enim viri, vt domicilia Spiritus sancti, templa Dei, vasa sacra, maxima cum reuerentia tractandi, & colendi sunt. Melius profecto ęgit diuus Thomas qui plurimum auctoritatis diuo Ioanni Damasceno detulit, quã Melchior Cano. qui paucam aut nullam vtrique. Sententiam illam probaturus diuus Thomas, multo plura reuoluerat, plura quam ipse cano perpenderat. Vastum enim illius viri sancti iudicium, non solet nisi re bene perpensa & examinata sententiam ferre (id quod iuuenilẽ ætatem in senilem sensus transformat,) & vltra diui Ioannis Damasceni, veritatem aliarum fuerat historiarum secutus. Ignorantiam autẽ historiæ fugere cano in hac re haud potest, qui asseruerit historiam omnem Latinorum hoc negotium ignorasse: Cum tamen Petrus, & Ioannes Leuitæ ab ipsomet diuo Gregorio acceperint: Alter item Ioannes Romanus diaconus scripserit, Angelicanę historię testentur, Author ignotus coetaneus discipulorum ipsius beati Gregorij

diffuſe meminerit, ſanctiſſimæ duæ fœminæ Birgitta, & Macthildis ex oraculo diuino prodiderint: Sanctus Ioannes Damaſcenus ſuffragetur:nõ ergo recipiendus eſt Cano. ſiue impugnationem ſanctorum, ſiue hiſtoriarum defectum nobis ingererere moliatur. Hominem reuereor & illius dignitatem, in re autem hac, vt falſa, ab ipſo libenter diſſentio. Gulielmus Altiſiodorenſis,quem plures ſequuntur in quarto Sententiarũ cap.de damnatis aliter ſe ab hac dubitatione extricare nititur, dum Traianũ fuiſſe à diuo Gregorio ſuſcitatum, baptizatumque, ac præteritorum criminum pœnitentem in ſedes cœleſtes euolaſſe,credit. Verum cum nulla,earum quas commemorauimus,hiſtoria prodat,gratis videbitur eſſe dictum, nulloque prorſus fundamento fulciri. Ex hiſtoria enim rei geſtę totum negotium pẽdet,ad quam quicquam addere, vel minuere haud licet.Si enim diuus Gregorius Traianum ſuſcitatum baptizaſſet, aut publice id factum,aut priuatim. Si publice, publicum cunctorum, qui aderant teſtimonium pateſceret; ſi priuatim aliqui ſaltem interfuiſſent, qui aquam deferrent, qui Chriſma, diaconorum aliquis ſecretorum conſcius, qui rem tantam poſteritati prodidiſſet. Nullus autem repertus eſt qui diceret,qui vulgaret:ergo credibile eſt,ita non accidiſſe. Verum cum ſecreto potuiſſet ipſe Traianus

nus

nus vitæ restitui & suscitari, & ad sanctum Pontificē deduci, & occulte baptizari & id diuus Thomas quarto Sentent. loco citato, vt probabile admittat, diuus Vincentius & diuus Antoninus, nos item vt pium, & probabile recipiēdum ducimus: huic rei libenti animo assentimur. Ait enim diuus Thomas, De facto Traiani hoc modo potest probabiliter æstimari, quod precibus Beati Gregorij ad vitam fuerit reuocatus, & ibi gratiam cōsequutus sit, per quam remissionem peccatorū habuit, & per cōsequens immunitatē à pœna, sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerūt à mortuis miraculose suscitati, quorum plures constat idololatras & damnatos fuisse. De omnibus enim similiter dici oportet, quòd non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum præsentem iustitiam propriorum meritorum: secundum autem superiores causas, quibus prędebantur ad uitam reuocandi, erat de eis aliter disponendum. Hæc D. Thomas. Quo fit vt salutem fuerit consecutus non absolute, sed præcedentibus Baptismo, fide, gratia, charitate, & pœnitentia ante actorum criminum, quæ olim admiserat. Solum cum ipso dispensatum à Deo, vt à carceribus infernis perpetuis redemptionē assequeretur & libertatē, (quod lex communis vetat) diuina dispensatio, & priuilegium peculiare tribuit. Bernardinus Corius ora-

tor & historiographus clarus, Mediolanensis, in vita Traiani commentum, seu somnium refert, quod nescio si ipse inuenit, aut ab alijs acceptum in suam historiam transtulit. Post 492. annos, inquit, à morte Traiani decursos, in sepulchro quodam à cæmentariis erutum craneum humanum, linguam habens adhuc incorruptam, quod portenti loco ad diuum Gregorium, tunc Romanum Pontificem, delatum, & ab ipso in Dei nomine cuius esset rogatum, imperatoris Traiani, respondit, cuius anima ab obitu in illum vsq; diem tartareis tormentis puniretur. Huius rei admiratione captus sanctus Pontifex, eiusdemque probitatis, & iustitiæ memor, preces cum lachrymis fudit ad Deum, & ita illius liberationem impetrauit. Quis autem non uideat huiusmodi fabulam sine iudicio esse confictam? Nam cum corpora imperatorum ea ætate cremarentur, cineresque Traiani intra auream pilam supra suā columnam fuerint repositi, quali in sepulchro à cæmentarijs repertum craneum ipsius est? Quomodo autem linguam incorruptam haberet, quæ igne procul-dubio fuisset assumpta, etiam quando ossa aliqua semiusta seruarentur. Qualiter eos qui cineres in Bithinia collegerunt, in vrbem asportarunt, intra auream pilam reclusere, latuit hoc mysterium, cœmentariis reuelatum est? Absint procul fabu-

læ. Sed & aliam huic parum dissimilem quidam confinxerunt, nullo, nisi mendaci, innixam fundamento: habuisse inquam Traianum filium vnicum, imperij successorem futurum, qui semel equo vectus filium, vnicum etiam, viduæ protriuit & interemit, quæ apud iudices conquæsta, nec exaudita, ipsum Traianum Imperatorem ad bellum proficiscentem adiit, vt ius sibi interempti filii redderet, qui benigne acceptam vnigenitum suum abdicauit viduæ adoptiuum dedit multis fœminæ opibus, & muneribus elargitis. Commentitius iste filius Traiani, à quo patre genitus, à qua matre? absque prole namque Traianus & Plotina decessere. Quis auctor huius meminit? In qua historia refertur, siue Traiani, siue Gregorii? Decedenti namque absque liberis Traiano, oportuit Hadrianum cooptare, qui eius in imperio esset successor. Mirum omnes quotquot vtriusque ætate historias scripserunt, hunc filium tacuisse, & nunc demum recentibus istis patuisse. Hæ & similes aliæ, veris narrationibus, intersertæ fabellæ, certissimam historiam suspectam reddiderunt, & inter tot confictas varietates, dubietatis tenebras iniecerunt. Hactenus de istis figmentis. Ad locum vnde digressi sumus, reuertamur. Ioannes diaconus Romanus, qui diui Gregorij vitam scripsit libr. 2. capitul. 44.

vt pro-

vt proposito argumento satisfaceret, inquit, Traiani animam non fuisse Gregorii precibus ab inferno liberatam, & in paradiso repositam, quod omnino incredibile videretur, propter illud quod
Ioan. 3. scriptum est Ioannis 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō intrabit in regnum cœlorum: sed solummodo dicitur ab inferni cruciatibus liberata: quod videlicet, potest videri credibile. Quippe cum ita valeat anima in inferno existere, & inferni cruciatus per Dei misericordiam non sentire, sicuti vnus gehennæ ignis, valet omnes peccatores pariter detinere, sed per Dei iustitiam cunctos non valet exurere. Nam vniuscuiusque quantum meruit culpa, iusto Dei iudicio, tantum sentietur & pœna. Hucusque Ioannes Diaconus. Cuius solutionem diuus Thomas admittit, & ea ipse vtitur, quarto Sententiarum dist. 45. Sicut & alia Altisiodorensis de Traiano ad vitam reuocato & pęnitente. Sed in quæstionibus disputatis de veritate quæst. 6. articulo 6. nulli horum adhæret expresè, sed simpliciter & absolute respondet quasi vtriusuis tibi optionem dimittens: Et animam Traiani salutem fuisse consecutam supponēs diluit argumenta. Sed certe difficile crederem, quietem à pœna, & non integram salutem animæ Traiani Deum donasse. Tum quod Damascenus referat, oraculum quod cœlitus diuus

Grego-

Gregorius accepit hoc fuisse. Veniam Traiano do. Venia autem non dicitur proprie, nisi de culpa, & consequenter de pœna, ergo salutem animæ Traiani Deus liberalissime impartitus est. Eximere præterea hominem à tartareis cruciatibus, aut ad tempus, vel perpetuo fiebat. Si ad tempus, maius esset illi tormētum, retrudi iterum in barathrum & denuo torqueri, & ipsa etiam anxietas eandem miseriam repetendi, tormentum esset, quod continuo cruciaret. Si autem perpetua, eius requies erat, vacare inquam à tormentis, quo loco erat post diem iudicii reponendus in barathro, loco purgatorii, aut limbo? In limbo quidem non esset, qui locus est deputatus infantibus duntaxat, qui originali peccato irretiti ex hac vita discesserunt. In loco purgatorio esse non posset, cum excidio orbis superueniente, vacuus relinquendus credatur. In barathro autem quid faciet, qui nullis sicut cæteri tormentis torquebitur. Præsertim cum sententia iudicis ferenda sit absoluta, vt illi in regnum, alii in ignem æternum sint perducendi. Cum autem sine pęnitentia sint dona Dei, qui semel tormentis exemit perpetuo (vt mihi probabiliter videtur) credendus est exemisse. Cum autem nullus locus præter istos tres commemoratos supersit, in quo illius animam collocemus, de summa Dei clementia, & liberalitate credendum est,

vel

vel illum tunc in cœlo repositum, vel post aliquot sæcula, iuxta diuinam ordinationem reponendū. de his autem satis. Ad aliam iam Dominici Soto theologi insignissimi instituti prædicatorum sententiam veniamus. Cuius sanctimonia & doctrina clarissima nostro sęculo extiterunt. Hic in quarto Sententiarum distinct. 45. quęstio. 21. articul. 2. cum historiam liberationis Traiani à diuo Thoma receptam non audeat negare, durissimam sibi creditu dicit: tum oratione diui Gregorij, de qua re iam satisfecimus, tum quod aliquos damnatorum ex inferno suscitari, qui postea in cœlum sint euolaturi, videretur rationi prædestinationis aduersum: consequeretur enim quod aliqui prædestinati fuissent in inferno damnati, non simpliciter, sed sub conditione, nisi postea resuscitarentur. Nam verisimillimum esse, inquit, in obitu cuiusque sententiam absolute ferri, ite in ignem æternum, aut uitam æternam, qualiter est in die iudicii ferenda. Eadem autem est de Traiani anima ambiguitas. Verum neque liberationem animæ Traiani, neque reuocationem ad vitam infidelium & idololatrarum, veritati obesse, quam tuemur, ex mente diui Thomę, tum in quæstionibus disputatis de veritate quæstio. 6. articul. 6. tum 4. Sententiarum distinctio. 45. quæstio. 2. articul. 2. quæstio. 2. ad 5. docebimus. Licet prædestinatio, inquit

Dominicus Soto.

inquit diuus Thomas, numquam mutetur, orationes tamen & alia opera bona valent ad consequendum prædestinationis effectum. Nam prędestinationis effectus est salus humana, quę à Deo procedit, sicut à causa prima, sed eius possunt esse aliæ causæ proximæ quasi instrumentales, quæ sunt ordinatę à diuina prędestinatione ad salutem humanam, sicut instrumenta applicantur ab artifice ad effectũ artis explendum. Vnde sicut prædestinationis diuinæ est effectus, quod iste saluetur, ita quod per orationes tales, vel merita talia saluetur. Et hoc etiam Gregorius dicit in libr. 1. dialogorum, quod ea, quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, vt precibus obtineantur. Propter quod, vt dicit Boetius lib. 5. de consolatione philosophiæ: preces, cum rectæ sunt, inefficaces esse non possunt. Atqui Traianus à Deo, vt causa prima in numerum erat electorum adscriptus, sed causæ proximæ & instrumẽta futura huius effectus, preces erant à diuo Gregorio pro ipsius liberatione effundendæ. Illi autem, qui fuerunt miraculosè suscitati, quorum plures constat idololatras & damnatos fuisse, non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum præsentem iustitiam propriorum meritorum, secundum autem superiores caussas, quibus præuidebantur ad vitam reuocandi erat de eis aliter disponendum. Ita

Traianus quãdo ex hac vita migrauit in tartarum fuit retrusus, secundùm præsentem iustitiam propriorum tunc meritorum, secundum autem superiorem causam, qua præuidebatur orationibus diui Gregorii iuuandus, erat de illo aliter disponendum. Illud autem argumentum, quo Dominicus Soto videtur vrgeri, quod Apostoli, ac deinceps alii euangelij promulgatores, plures inter gentes excitauerint mortuos, inter quos aliquot sua gentilitate damnatos, ita subterfugit, non suscitasse, inquiens, forte, nisi illos qui inuincibili ignorantia Christianæ legis laborantes, in lege naturæ seruari poterant, aut alios cathecumenos, aut christianos, atque adeo in purgatorio existentes. Verum fallitur ea in re Soto, vt multis exemplis inductis demonstrare possumus. Beatus enim Andreas Apostolus Philopatorem Sostrati filium, vnà cum triginta aliis octo infidelibus, mari submersos, & suffocatos, vitæ restituit. Sanctus Ioannes Euangelista Callimachum, quem serpens intra sepulchrum Drusianæ extinxerat, cui stuprũ mortuæ volebat inferre, qui viuæ copiam habere haud potuerat, ad vitam reuocauit: & ad bonam frugem reduxit: mortuus quippe fuerat lętali crimine implicitus. Beatus Matthæus Apostolus filium Æthiopiæ regis infidelem cultuque tentum idolorum, suscitauit. Philippus Apostolus pon-

tificis

tificis filium, qui ignem ministrabat sacrificij, & duos tribunos infideles, qui mortui fuerant, suscitauit: vt habet Abdias Babiloniæ episcopus lib. 3. apostolicæ historiæ; 4. 7 & 10. Sanctus Apollinaris martyr postea filiã idololatram suscitauit Ruffi patritij ex consulis, Rauennæ præfecti. Beata Agnes præfecti filium idololatrã, ipsamque volentem opprimere, à diabolo suffocatum vitali auræ restituit. Deficeret tempus si reliqua exempla prosequerer. Satis est è multis aliquot commemorasse: quo fit, vt ea in re sententiam feramus parum consentaneam definitioni Dominici Soto. Vt igitur principali argumẽto solutionem adiungamus: ita nobis de ea re statuendum est. Communes leges Dei sunt, nullus sine baptismo salutem consequitur, sine fide impossibile est placere Deo. Semel locis tartareis deputatus, illos haud vnqnam carceres potest effugere, quia in inferno nulla est redemptio: verum possunt aliquando ex peculiari Dei gratia & priuilegio dispensari modo, quo Sanctus Thomas loquitur supra in quarto, ob rationes aliquot Deo notas, nobis autem occultas, in comprehensibilia sunt enim iudicia Dei, & in inuestigabiles viæ eius. Arcana enim Dei quis nouit? aut quis consiliarius eius fuit? Traianus itaque imperator, qui secundum communes leges perpetuæ damnationi erat addicendus,

idem peculiari gratia ſalutem ex benignitate, & liberalitate diuina conſecutus eſt, conciliantibus eam ſuffragijs, & precibus diui Gregorii pro ipſius animæ liberatione effuſſis. Qui nō erat in tartarum irreuocabiliter retruſus, ſed ad tempus, quandiu pro ipſo Gregorius oraret: & ita potuit tartareis cruciatibus eximi, qui non penitus, ſed ad certum & prȩfinitum tēpus illis eſſet torquendus. Et licet damnatis, qui in inferno cruciantur nihil eccleſiaſtica ſuffragia prodeſſe valeant, neque ullus poſsit eis opem ferre; ſed debeāt in perpetuum meritas pœnas luere, qui eas numquam perſoluere ualeant, verū hoc attinet ad leges communes, non quod ſecus poſsit per peculiare priuilegium contingere. Quod Sanctum Ioannem Damaſcenum in vehementem admirationem trahebat. id enim ſtupendum factum verbis proſequitur: vix pro rei dignitate congruentibus, Falconillæ liberationem & Traiani inter ſeſe conferens in hunc modum. Falconilla vnius idololatriæ, & nullius, præter id criminis rea erat. Traianus vero multos etiam martyres nō raro morti condemnauit. Mirabilis es domine, & mirabilia ſunt opera tua: miſericordiam tuam ineffabilem recte glorificamus: vndiquaque enim ad miſericordiam propenſus es. Sed gradum iam tandem reuocemus, & vela cōtrahamus ad tranquillumque portum

tũ nostra descendat oratio. Gregorius igitur pontificatus sui primo, aut secundo plurimum anno, qui incidit in Christianæ salutis D X C I. suis precibus Traiano Cæsari, cum iam ab eius obitu C C C C L X X I I I. effluxissent, liberationem à Deo, & salutem impetrauit. Si autem tanto miraculo, testimonium ferunt historiographi, si viri sancti, si diuinæ vates, si consentit, præter paucissimos, theologorum vniuersa schola, si attestatur diuus Ioannes Damascenus Gregorio ætate posterior: Si diuus Thomas Aquinâs, quid est quod nos dubitemus? Historiæ receptissimæ, cur nos tenebras effundemus? Si historia hæc Romæ in diui Gregorij æde super aram marmore incisa est, cur sine ratione factum? cur sine iudicio eo loco celebri & sacro repositam credamus? Si sanctissimum pontificem Gregorium à crimine vendicamus, quod alii impudenter impingebant, ob preces ad Deum pro Traiani anima effussas: Si eius sanctimoniam magis hoc negotium præclaram facit, si maximam illi gloriam conciliat, si beatissimo Gregorio X I I I. qui illius & nomen & sedem meritissimus hodie tenet auctoritatem conciliat, & gratiam quod tanti sit viri nomen & gradum sortitus, quid est quod nos abnuamus? Si cuncta consona sunt, si cuncta cohærent; Si non est quod ambiguitatem merito faciat, nihil aliud superest

pereſt quàm quod Dei immenſam liberalitatem, & clementiam ſtupore & admiratione proſequamur, qui in ſanctis ſuis adeo eſt mirabilis? Eius arcana iudicia æterna ratione innixa nihil ob imbecillitatem iudicij humani aliud inueſtigantes, vaneremur. Abſint fabulæ, valeant detractores, increduli abſcedant, ſatis ſi pij, ſi candidi hiſtoriam hanc recipiant, credant, amplexenturque decus imperio, decus vrbi Romanæ, decus Hiſpaniæ, augentem, quam ſi pro rei dignitate minus apte, & diſerte tractauerim, id totum tenuitati ingenioli mei tribuendum, qui non quod debui & volui, ſed magis quod potui, præſtiti.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

* A B C D E F G.

Omnes ſunt Duerniones.

V E N E T I I S,

Apud Dominicum Nicolinum.
M D L X X X I I I.



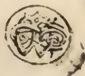
TRACTATVS

[illegible]

TRACTATVS
QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS S. R. E. PRESBITER FVERIT CARDINALIS.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE
Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum
Pęnitentiario Apostolico.







VENETIIS.

Apud Dominicum Nicolinum.
M D LXXXIII.

SANCTISSIMO
D. N. GREGORIO XIII.
Pont. Optimo Max.

M. F. ALFONSVS CIACON minor ſuus Pœnitentiarius fauſta & fęliciſſima quæq́ue precatur.



VOTIES ſe mihi opportunitas obtulit, limina Sanctorum Apoſtolorum ad Vaticanum viſitandi, illorum numina imploraturus, toties Sacellum proximum Gregorianum Deiparæ Virginis dicatum, à V. B. magnis ſumptibus à fundamentis erectum, & nunc etiam maioribus exornatum, oculos in ſui admirationem rapiebat, cogebatq́ue gradum ſubſiſtere, dum ingentem excitatam molem, in eam gratiam & venuſtatem, qualis nunc eſt, conſurgere in dies, & coaleſcere conſpicarer: vixq́ue poteram depræhendere, ſuperaretne materia opus, an potius opus materiam, adeò alterum cum altero de pulchritudine certare videbantur. Nam quum infimam huius illuſtriſſimi Sacelli partem contemplarer, tot generibus marmorum, quæ colore, varietate, & nitore, gemmas & præ-

ciosissimos quosque lapides imitantur, distingui, & insigniri cęptam: quæ ex peregrinis & remotissimis totius Orbis terrarum regionibus veteres in Vrbem aduehenda summo studio & labore curarunt, materia vincebat opus, natura artem. Verùm quum fastigium eiusdem Sacelli conscendérem, intuererque massas vitreas in laminas formari, tot coloribus tingi, bracteas aureas vi ignis interseri, ex laminis segmenta seu tessellas secari, & in nouas formas, & picturas coaptari, quę peritissimi pictoris penicillo vix meliores aut similes delinearentur: tunc demum naturam arti subcubuisse, & de materia opus triumphasse, non citra stuporem iudicabam. Ars enim museo opere elaborandi, tot iam annis sepulta, tuis denuò auspicijs Beatissime Pontifex multò fœlicior renascitur; & priscum inuentum, iam dudum amissum, ceu recens tua opera è tenebris in lucem reuocatur. Et quod magis mirari possumus, in sublimi, & editissimo loco fornaces perpetuò ardent, frequentissimi artifices & numerosa hominum turba, variis ministerijs inseruientes, in aëris fermè regione viuunt, ita vt nouos populos, nouamque ad superos coloniam tuum fęlicissimum Pontificatum deduxisse suspicemur. Fossores metallorum subter terram habitant, & pro miraculo ducimus, homines subterraneos fore; at maius est, aericolas

existere,

existere, qui arduo & volucribus communi loco vitam transigant, diuersasque inibi artes exerceant. Quare vastissima, & immẽsorum sumptuum moles, non potuit, nisi à magnanimo & vigilantissimo Põtifice excogitari, & ab eodem magnificẽtissimo tentari, & absolui; qui huius generis multa & aggressus est, & perfecit. Structura igitur celeberrima, cui nihil est par, nihil est secundum, nulli magis quàm Gregorio XIII. decens, digna, & conueniens erat, qui tãta animi magnitudine viget, vt non nisi ad maximam se conuertat, vt in illam verè illud Martialis encomium dici posit.

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Verùm in tanta rerũ maiestate hoc vnum quosdam excruciat, D. Hieronymum Doctorẽ Sanctissimum absq; insignibus Cardinalitijs, præter solitum & cõsuetum morem inibi depingi. Durum enim iisdem videtur in Basilica S. Mariæ maioris imaginẽ ipsius Cardinalitio sub habitu à piis coli, in eadem ara, vbi corpus eius quiescit: & in cęteris fermè Christiani Orbis templis, & in Sanctitatis Vestræ Sacello, eo honore & dignitate destitui. Quòd si ex traditione per tot sæcula transfusa ita in locis sacris depingi consueuit, non est cur illa veniat labefactanda. Quum enim Vestra Sanctitas religiosissima, & priscarum traditionum obseruantissima existat, nõ dubium, quin & hanc

tanto

tanto Christiani populi consensu,& applausu susceptam, eodem animo complecti velit. Licet autem hæc traditio parum aut certè nihil ad religionem spectet, quia tamen in exemplum trahi potest, alias maioris momenti, aut contemnendi, aut abolendi, conseruanda ea esset, ne iacturam alicuius alterius pateremur, dum tantopere hac præsertim tempestate auctoritatem & robur huiusmodi traditionum tuemur. quanquam & hæc alicuius ponderis, & non omninò inanis censeri debet, quum in honorem & decus Viri Sanctissimi non nihil cedat, & illud iure proprio repetere possit, & meritò conqueri, si auferatur. Nam si inter Cęlites eius dignitatis & gradus aliqua ratio habetur, cur in terris ab hominibus erit prætereunda? Italia Doctorem hunc Sanctimum genuit, Istria enim regione, & Stridone illius oppido, nunc vulgo, Sdigna appellato, non Dalmatiæ ortus. Hunc eundem Romana Vrbs puerum enutriuit, adolescētulum in Christo per Baptismum regenerauit, variis disciplinis erudiit, & virum postea ad ipsam redeūtem excepit: cur igitur eadem Italia præ aliis Christiani Orbis prouintiis maiores illi nō honores impendet, & eadem Romana Vrbs non cum Stridone certabit, de potiori illi cultu exhibendo? Et quę semel in Presbiterorum Cardinalium Collegium, & consortium admisit, cur non perget

in tanto

in tanto viro gloriari? Non est facile possessione deturbandus, qui per tot sæcula huiusmodi Cardinalitio titulo est potitus. Tunc enim singula in celeberrimo totius orbis terrarum Sacello conuenient, dum Beatissimo Papa Gregorio, Hieronymus Presbiter Cardinalis adiũgitur, sicut Gregorio Constantinopolitano Archiepiscopo, Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus subditur, locis cuiq; iuxta propriam dignitatem & gradum conuenienter dispositis, & distributis, vt non quia latini solum, sed quia digniores potiorem locum super Græcos sortiantur. quum igitur Sanctitatis Vestræ studiosissimus existam, deuotissimusque quoad vixero sim futurus, vtpote quia ab ipsa nuper peculiaribus gratijs, & beneficijs citra meritum, ob suam singularem benignitatem, & clementiam fuerim affectus, & à qua multa mihi polliceri, plurimaque sperare possim, & cui cunctas meas vigilias, & labores consecrare destinauerim, nolens, gratias acturus, pedesque Beatissimos ipsius osculaturus, vacuus apparere, libellum seu tractatum, quem de assertione Presbiterij Cardinalitij diui Hieronymi aliquando confeci, in quo satis mihi visus sum pro tenuitate ingenioli mei traditionem eam communi consensu susceptam, auctoritatem virorum illustrium, coniecturisque non læuibus comprobasse; Beatitudi-

ni

ni V. dicandum censui, sperans eius rei argumentum præsenti hac occasione ipsi non omninò ingratum futurum, summoque suo iudicio, doctrina, & prudentia singulari, quod certius, & conuenientius fuerit comprobaturam, daturamque operam, ne vnico hoc ornamento in suo Gregoriano Sacello doctor Sanctissimus destituatur. Confidens fore, vt grati obsequij memor longęuũ & fœlicissimum suis precibus Pontificatum V. S. sit impetraturus, quo non solum Sacellum Gregorianum, sed integram D. Petri Basilicam absoluere, & multas alias res præclaras, æternaque memoria dignas, suo sæculo edere, & perficere possit. Vale Beatiss. Pater, vnicum litteratorum patrocinium, miserorumque confugium.



QVOD DIVVS HIERONYMVS STRIDONENSIS. S. R. E. PRESBITER FVERIT Cardinalis tractatus.

AVCTORE F. ALFONSO CIACONE Hispano Doctore Theologo Ordinis Prædicatorum, Pœnitentiario Apostolico.



VETVS controuersia denuo suscitatur, fuerit ne B. Hieronymus simplex an Cardinalis S.R. E. Presbiter, partim consentientib. partim repugnantib. eruditissimorũ virorum testimonijs, qui in ea re exploranda nonnihil & laboris, & studij adhibuere. Sunt enim qui credunt, simplicem tantum illum presbiterum fuisse, à secretisq́. Damasi Romani Pontificis, nullaq́. vnquam Cardinalitia functum dignitate. Sũt rursus, qui S.R.E. Cardinalib. Presbiteris adnumerẽt, & pro certo, & indubitato hoc affirment. Priores in eam sententiam induxit, nihil huiusmodi in suis scriptis B. Hieronymum meminisse, quùm minoris longè momẽti pleraq. de se ipso retulerit, quòd nunquam subscripserit se Cardinalem, presbiterũ tamen sæpissimè. Quã

vtiq. rem neutiquam silentio præterijsset, sed vtcunq., si ita se res haberet, significasset. Auget vehementius eam opinionem, obscuros & ignotos esse auctores, qui testes ad id comprobandum inducuntur; parum sibi constare, dum variant, & contraria sentiũt, & hi Hieronymum S. Laurẽtij Martyris, illi S. Anastasiæ presbyterum Cardinalem faciunt. Proinde nullã eis videtur adhibenda fides. Non desunt prætereà, qui ignorantia historiæ decepti, sęculo D. Hieronymi ortam, seu à quoquã Pontifice institutam Cardinalitiam dignitatẽ negent; quare ceu figmentum quoddam illius Cardinalatum explodunt. His præcipuè rationib. adducuntur, qui Cardinalatui Hieronymi aduersantur. Posteriores autem firmiora tum monumenta, tum antiquorum longè aliter sentientiũ, testimonia mouent. Quorum profectò sententiam tantò præclarior, & verisimillior videtur, quantò magis à plurib. probatur, & ab vniuersa ferè multitudine, non sine ingenti applausu, & cõsensu suscipitur. Cui profectò eò libẽtius homines docti & pij subscribere debuissent, quò intelligunt honestiorem & accepriorem singulis fore, veterumq́. testimoniis magis inniti: Quòd si nõ persuadere, saltim suadere aliquib. potero, paucos auctores in medium producendo, qui huius rei valeant facere fidem. Nihil subinde repugnãs, aut minus benè

cohęrens

cohærens deprehendent, qui huic denuò sententiæ acquieuerint. Quòd si demum obiectiones à principio propositas diluere pergam, omnis prorsus concertationis materia dirimetur. Cumq. ordine quodam cuncta præstitero, finem suum mea hæc consequetur tractatio.

Nemo erit adeò inops ingenii, qui nesciat, diuersos fore, de quæstionib. diuersis professores cõsulendos, neq. vnum cuncta præstare posse. Concertationes de Deo aut religione ad Theologos examinãdas deferimus: eas quę de sensu, & interpretatione legum, ad Iurisconsultos; si morbi infestant, aduersaq. laboramus corporis valetudine, ad Medicos accurrimus: Si de natura, aut motu quæstio agitatur, Philosophi conueniendi: si de syderib. & influxu corporum Cœlestium, Astronomi: si de terræ descriptione, Geometræ adeundi: sicut de numeris, Arithmetici. Stultus nanq. & valdè esset, qui graui corporis morbo laborãti, Theologos adhiberet; aut ad Medicos res fidei deferret; quum, quòd Medicorum est, promittant Medici, tractent sua fabrilia Fabri. Quisquis is esset, non minus incusandus veniret, quàm qui distinctioné colorum à cęco; musicorum à surdo quæreret; aut oculos perperam, de cõcubitibus; oculos vellet de picturis iudicare. Neq. secus profectò faceret, qui negocium hoc, quod in præsentiarum tractamus

ab alijs, quàm à propriis & genuinis fontib. deducere curaret; Historiographis inquam, aut qui historias suis scriptis miscuerunt. Proinde si D. Hieronymus presbiter simplex, an Cardinalis extiterit, non est à Theologis sciscitandum, quasi illud vel negare, vel asserere, sit pietati, vel Religioni cõtrarium. Neq. Philosophorum sententia expectãda, quum id neq. à natura pendeat, neq. necessitatem ita esse, aut nunquam fuisse, vllam inducat. Neq. ad Astronomos & Geometras hoc negociũ deferendum, qui demonstrationes mathematicas nõ exigimus, quib. illud comprobemus. Finib. igitur propriis cõtenti, alienis limitib. abstinebimus. Historiis nanq. duntaxat iuuari volumus, aut auctorib., qui aliquid suis scriptis historiarũ interseruerunt; coniecturis, antiquis traditionib. communiorib. etiam opinionib. Quib. hęc nõ suffecerint, alia, quæ vltra sufficiant, nõ habemus. Primę, medię, infimę Classis auctores anteriori loco proponam, dein ad reliqua suo ordine properabo.

Inter primæ classis auctores, qui coniuncti fuerunt sęculo ipsius Hieronymi opportunè nobis occurrit Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus, qui vixit sub Theodosio Imperatore anno Christi 400. Is scribens ad Augustinum de vita B. Hieronymi, sic inquit: Hieronymus dum in Romana adhuc esset Vrbe os Damasi Papę & Sacræ Bibliothe

Cyrillus Hierosolymitanus.

cæ ſcrutata Diuinorũ Decretorum voluminũ, dũ per triennium continuum charus, acceptusq́. populārib. veneraretur, omniumq́. iudicio Pōtificatu dignus decerneretur, ordinatusq́. à prefato Papa Cardinalis fuiſſet; quidam ex clericorũ monachorumq́. ordinib. pro petulantia, ingluuieq́. ſordentes, ad effugandum de Vrbe eundem Hieronymum, qui vtrorunq. ſcribens vitia, eos reprehenderat, inſidias parauerũt. Hucuſq Cyrillus. Eadem prorſus legũtur in ſermone de vita B. Hieronymi, qui ſermo additus fuit à Cyrillo, vt in antiquiſſimis manu ſcriptis exemplarib. habetur. Neq. incerti eſt auctoris, vt quidam, ſed falsò probare nitũtur. Conſentit huic Euſebius Cremonẽſis diſcipulus D. Hieronymi, ſcribens ad Theodoniũ Senatorẽ Romanũ, & ad Damaſum Epiſcopum Portuenſem, Sanctus item Petronius Epiſcopus Bononiẽſis, q floruit anno Chriſti 440. in tractatu Apophthẽmatum Selectorum Sanctorum Patruum, qui manu ſcriptus extat, hæc ait; Hieronymus vir in omni doctrinarum genere abſolutiſſimus, S.R.E. presbyter Cardinalis quum ab æmulis ſuis accuſaretur, ex voluminib. Origenis innumera in ſua tranſtuliſſe opera, dixit: Laus quæ debet Origeni offerri, maxima eſt, & quum illum in meis operibus imitatus ſum, illum imitari propoſui, quem nobis & omnibus prudentibus

placere

S. Hieronymus. Eusebius Cremonensis. S. Petronius.

S. Augustinus. placere minimè vereor. Constat autem S. Petroniũ coęuum D. Hieronymo fuisse, vtpote qui ex hac vita migrauit anno 422. & optimè subinde callere hoc potuisse. Diuus etiam Augustinus in sermone 25. ad Heremitas; legimus, inquit, Sanctum patrem Hieronymum Cardinalem fuisse in ecclesia Sancti Laurentii Martyris. Scio, continuo quosdã reclamaturos, sermones illos non esse D. Augustini, neq. à Posidio in indiculo illius operum recẽseri: proinde tanquam spurios, & nothos reiiciendos fore. Non desunt tamen, qui illos sermones, vt Augustini legant; inter eos est D. Thomas in quibusdam locis suę summæ Theologiæ. Sed non est nunc proteruiẽdi locus. Faciamus illos sermones non esse Augustini, vt isti volunt, saltem alicuius illos auctoris esse fatebuntur, quãtumuis propriũ nomen ignoretur: Nam à nemine hominum conscriptos fuisse, aut fieri, aut intelligi nequit. Erit igitur auctor iste recens, vel vetus. Recens esse non potest, quum in vetustissimis manuscriptis exemplarib. D. Augustini operib. hi sermones interserãtur; erit igitur vetus. Ex veterib. autem nemo, nisi vel ob singularem doctrinam, vel pietatem inter opera Augustini admissus est: Quales fuerunt, si historiã respiciamus, inter suos discipulos & coetaneos Fulgentius, Eusebius, Prosper, Primasius, aut Orosius: & inter recentiores, si ad disputatio-

nes & tractatus referamus, Beda, Gratianus, Lombardus, aut Lanfrancus, qui summoperè doctrinę S. huius Doctoris fuerunt addicti. Quiuis horum, auctorum illorum sermonum dicatur, momentú aliquod, & pondus huiusmodi testimonium habere potest, & debet. Nisi velimus multa Theologorum dogmata, multa præsentissima medicinæ remedia, multa Philosophiæ, & Astronomiæ documenta, multas demùm egregias historias refellere, quòd earum auctores ignorētur. Porrò illius sęculi homines melius res gestas & nosse, & tradere posteris valuerunt, quàm è recētiorib. quispiá. Immo vnicus illius temporis testis plus firmitatis & roboris habet, quàm recentiorum simul caterua. Ná hic, quòd nouit; isti, quòd nesciunt edocebunt. Si igitur è veterum & priorum numero, eum auctorem meritò existimamus nec fallere, aut decipere quenquam in ea re voluisse credendus est. Præsertim quum ex huiusmodi commēto, nihil sibi vtilitatis accresceret, nō fauorem humanum aucuparetur, aut auram popularem captaret, nō aliud illum esset emolumentum reportaturus, quàm mēdatii argui, quòd notior tunc & manifestior ea res esset, quàm nunc sit. Aut certè si hæc non satisfaciunt, proferāt nobis ipsi ex antiquiorib. aliquem vnum etiá ignotum, qui hoc neget, sicut nos producimus, qui affirmet. Nam qui asserat, quempiá, Neganti non incum bit onus probandi.

qui

qui inficietur, neminem, quod ſciam, reperimus. Et vt ſingula expendamus, hiſtoria illo ſermone tradita aut omninò recipienda, aut omninò refellenda, aut partim recipiēda, aut partim refellēda.

Si omninò recipienda, nulla erit poſthac cōtrouerſia, quum idem omnes ſentiamus.

Si omninò refellenda, ſtare vtiq. nequit, quum multa ex his Hieronymus fateatur epiſtola 99. ſcribens ad Aſellam; vbi ob ſeuerè vitia reprehenſa inſidias ſibi quoſdam parauiſſe aſſerit, falſoq́. crimina imponere voluiſſe, &c.

Si partim rurſus recipienda, partim refellenda huiuſmodi hiſtoria venit, præter rationem vtiq. fiet, admittere, quæ velis; recipere, quæ nolis. Nā ſi fides adhibenda paucis, cur non ſingulis? cur non omnibus? Quòd ſi non ſingulis, neq. aliquib. deniq. fides adhibenda erit. Nam qui in paucis mendax deprehenditur, vbiq. ſuſpectus eſt, & fide omnino caret. At iſti facilè confitentur omnia, ſingula ferè admittunt, ſolum factum presbiterum Cardinalem Hieronymum negant, quòd iſte auctor inter cętera aſſeuerat verum, quàm rectè faciant, ipſi viderint. Oporteret enim cauſas aliquot producere, quare hiſtoriam rei geſtæ partim reijciant, quum partim admittant. Quòd ſi firmas & iuſtas cauſas non proferunt, prohibitò & temerè agere videbuntur; incurſandiq. potius deprauati

affectus,

affectus, quàm recti iudicij venient. Refutatur enim historia aliqua, aut quia res & personæ non conueniunt, locus dissentit, aut tempora non cohęrent. In huiusmodi autem historia, neque res aut personæ dissident, neque locus aut tempora discordant, consequitur ergo difficile à quoquam redargui posse. Nam si de rebus loquamur, constat, nihil repugnare, quominus id fieri valuisset. Romanį tunc Pontifices erant, Cardinales Presbiteros, & Diaconos creabant, nouos titolos erigebant, assumebant viros graues, maturos, litteratos, & vndique locorum quæsitos, qui oblatum magistratum probe administrarent. Si personas Damasi & Hieronymi attendamus, fuerunt beneuolentia, & amicitia coniunctissimæ. Damasus diligebat Hieronymum, Hieronymus obseruabat, & reuerebatur Damasum; Damasus res fidei & quæstiones Religionis demandat Hieronymo, vt doctissimo, & maximè orthodoxo; Hieronymus in gratiam Damasi nouum instrumentum partim correxit, partim è Græco transtulit in latinum; Damasus in gratiam Hieronymi Halleluiach secundum Hierosolymitanæ, & Gloria Patri in fine Psalmorum secundum Antiochenæ Ecclesiæ vsum cantari in Ecclesia Romana præcepit. Officijs alter in alterum certat, vt vterutri potissimum cędendũ sit, nescias. Quis credat hoc vnum

Damaſi officium defuiſſe, Hieronymum dignitate Cardinalatia inſignire? Quod ſi ad locum deſcendas: Vnus fuit vtrique communis, vna Vrbs Roma ambos excepit, vna, vt creditur, domus habitatio fuit vtriuſque. In partem oneris Pontificij leuandi Hieronymus à Damaſo aſſumitur. Si tempus ſpectes, triennium Hieronymus cum Damaſo tunc Rom. Pontifice tranſegit ſumma cum familiaritate & amicitia. Multorum nanque Pontificum Hieronymus iam adultus ſęcula vidit Liberij, Damaſi, Siricij, Anaſtaſij, Innocentij, Zocimi, & Bonifacij. Conſentiunt igitur res, perſonæ, locus, & tempus; quid eſt, quòd vltra deſiderari queat, vt fides hiſtoriæ aſtruatur? Si enim honor, & dignitas, quædam etiam illo tempore Presbiteratus Cardinalis erat, quid eſt, quòd Damaſum auertere potuit, vt coniunctiſſimum ſibi amicum illo munere non impartiretur? Si enim potuit, & non voluit, non tantoperè, vt dicitur, illum diligebat. Si voluit, & non potuit; valdè auctoritas Pontificia conſtricta & exhauſta erat. Quum liberum præſertim Pontificibus eſſet, in nouos titulos Eccleſias erigere, & de mortuis Cardinalibus alios viros egregios ſubrogare. Occaſionem aliquam dices, Damaſus expectabat, nulla tamen interim conueniens ſe obtulit, vt Hieronymum Cardinalitio titulo ornaret. Sæpiſſimè

nanque prætermittunt facere Principes, quæ volunt, quia commodè & opportunè facere nō possunt. At nulla potuit præclarior succedere, vt Hieronymum Damasus honestaret, quàm quæ subsequuta est. Nam per idē tempus non longe à Theatro Pompeiano ædem D. Laurētio Martyri sacram Damasus à fundamentis exædificauerat, in Cardinalitiumque titulum erexerat, vt cuipiam viro celebri commendaret. Quid, quæso, conuenientius tūc Damasus facere poterat, quàm Ecclesiæ denuò à se constructæ, & sibi imprimis charæ Hieronymum præficere, cuius sanctimonia & litteræ toto orbe celebres maximā nouo titulo gratiam, apud omnes, & auctoritatem conciliarent? Cui coniunctioni personæ poterat templum sibi coniunctissimum committere! Pulchrè igitur quadrant Damasum ædificare Ecclesiā, in titulum constructam erigere, Hieronymum ad illius ministerium delegare. Si igitur rectè, vt dicimus consentiunt omnia, res, personæ, locus, tempus, occasio, oblata opportunitas & titulus, cur malignè historiam, illo sermone ad Eremitas traditam, & fidem simul auctoris labefactabimus? Nam si consentanea & rationi, & veritati dicit, recipiendus procul dubio nobis esset, sin minus oporteret dissidium, & repugnātiam historiæ demonstrare, vt auctor nobis suspectus allegandus longius foret, manifestique

posſit mendaci conuinci. Damnare enim quempiam non conuictum præter rationē fieret, quum iura ipſa reclament. Iterum ſi ethnicos auctores tanto ſtudio à calumnijs tuemur, cur Piorum ſimili cura monumēta non defendimus? Cur famam illorum traducēmus? Cur illos ceu mendaces & impoſtores diffamabimus? Abſit à Chriſtiana pietate hoc crimen, vt falſitatis quempiam auctorem arguamus, ſi manifeſtiſsima nos mendacia non coegerint. Sed de his tandem dixiſſe, ſat ſit.

Ad alios mediæ claſsis auctores accedamus, qui inter vetuſtiſsimos & recentiores medij collocantur. Inter hos primus ſe offert Ioannes Kelder Pariſiēſis Theologus, qui vixit anno Chriſti 1200. in eo libro, quem de Vitis Sanctorum inſcripſit: B. Hieronymi meminit in hæc verba: Hieronymus ſub ſex Pontificibus fuit Romæ, & Cardinalis in Eccleſia S. Laurentij, vndè quum Romanos reprehenderet de auaritia deriſus ab eis, Roma egreſſus eſt, cum Paula & Euſtochio, quas in Chriſti fide erudierat. Item Vincentius Beluacenſis Ordinis Prędicatorum vir inſignis, qui floruit anno Chriſti 1244 lib. 16. Speculi hiſtorialis cap. 18. Diuum Hieronymum quum ætatis 39. annorū eſſet Presbyterum Cardinalem Romę aſſerit. Idem quoque affirmat Ioannes de Columna Hiſtoricus Romanus Ordinis Prędicatorum, & Archiepiſcopus

Messanensis, qui vixit anno Christi 1300. Sub Theodosij, inquit, Imperio multi viri claruerunt insignes, & imprimis B. Hieronymus, qui ex Dalmatiæ partibus filius Eusebij fuit, qui Romam veniens ibi baptizatus est, & paulò post anno 39. ætatis suæ Presbiter Cardinalis est creatus. Ioannes item Andreas Bononiensis Iure Cõsultus, qui vixit anno Christi 1300. vrgenti deuotione, vt ipse fatetur, ædidit librum, quem inscripsit, Hieronymum opus. Qui liber in Bibliotheca asseruatur Vaticana. inibi namque legitur: Hieronymus quum esset annorum 39. Cardinalis Presbiter ordinatus est ad Titulum Sanctę Anastasię, in quo fastigio, quum multa dignitate, &c. Ioannes item Turre Cremata Ordinis Prædicatorum Episcopus Cardinalis Sabinẽsis, qui floruit anno Christi 1440. in quæstionibus, quas super Euangelia totius anni disputauit, & in summa Ecclesiæ libr. 7. cap. 83. latissimè probat, D Hieronymum Presbiterum Cardinalem Sanctæ Anastasiæ à Liberio Papa fuisse creatum, diluitq; singulas obiectiones, quæ ab aliquibus in contrarium adferuntur. Auctor etiam sequentiæ, quæ in missa ipsius Sancti Doctoris in Ecclesia canitur, quam puto antiquiorem esse, quàm debeat in numero auctorum mediæ classis ascribi, eandem effert sententiam; Cardinalis, inquit, post effectus, ad Orien-

tem

tem profectus est abiecto onere. In lectionibus itē vitæ ipsius Hieronymi, quæ in Breuiario ordinis Sancti Hieronymi leguntur, & dicuntur, decerptæ ex Augustino, Ambrosio, Liberio, Gregorio idem habetur, Hieronymum fuisse Romę Presbiterum Cardinalem. Et ne pergamus, molesti esse, de auctoribus mediæ Clafsis hucusque satis.

Veniamus ad recentiores, quos in extrema classe collocauimus. Quorum primus occurrit Ioannes Nauclerus Præpositus Tubigēsis, qui vixit anno Christi 1500. in 2. suæ Chronographiæ libro, Generatione 15. Hieronymum doctorem sanctissimum Roma. Ecclesiæ Presbiterum Cardinalem profitetur. Philippus, item, Bergomensis Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui vixit anno Christi 1493. in 9. lib. supplementi Chronicorum eiusdem est cum superioribus sententiæ. Consentit M. Antonius Sabellicus libr. 9. Æneadis 7. Presbiterum Cardinalem Romæ Diuum Hieronymum nominatum. Andreas, item, Barbatia Syculus Patria Messanensis insignis Iure Consultus in tractatu de Præstantia Cardinalium quæstio. 1. communem fore opinionem ait, Diuū Hieronymum fuisse presbiterum Cardinalem: scripsit autem illum tractatum ad Bessarionem Hicenum S. R. E. Episcopum Cardinalem Fusculanum tunc Bononiæ Legatum anno Christi 1470. Philippus pretere-

rea Probus non ignobilis, nec contemnendus au-ctor in 6. Decretalium tract. de Hæreticis. cap. per hoc. in sententiam aliorum descendit. Claudius à Rota Doctor Theologus Ordinis Prædicatorum in vita ipsius Hieronymi subscribit sententiæ etiã superiorum. Laurentius item Massorilus Fulginas in hymno D. Hieronymo dicto, sic canit.

Hunc tantum aspiciens generosi pastor ouilis
Fulgere Cardineo fecit honore virum.

Paulus vlterius Morigia Ordinis Iesuatorum in eo libro vulgari, quẽ de Origine, & Progressu inscribit cunctarum religionum, idem multis confirmat cap. 16. Super sedendum censeo à recentioribus reliquis, qui licet plurimi sint, nõ est otium nec consilium singulos euoluere, tum quia ingens fatigatio esset, tum ne fastidium & molestiam legentibus afferamus. Si enim propositi non sufficiunt, quantumcunque plures opponamus non faciet satis. Ad coniecturas ergò transeamus, quę fortassis alicuius momenti erunt ad hoc factum comprobandum. Constat Diuum Hieronymum ordinatum fuisse presbiterum quum trigesimum ageret annum à Paulino Episcopo Antiocheno, vt ipsemet testatur epistola 61. ad Pamachiũ; & Epiphanius epistola 60. ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum. Quum igitur omnes ferè conueniant, Hieronymum factum presbiterum Ec-

clesiæ

clesiæ Romanæ, peculiare aliquid significare volunt. Nam citra consuetudinem & vsum Ecclesiæ Romanæ erat, alios quàm Cardinales Presbiteros aut diaconos Ecclesiæ Romanæ appellari. Nam si ideò quispiam Presbiter Ecclesiæ Romanæ censebatur, quia secundum illius ritum esset ordinatus, omnes pariter & Presbiteri & Diaconi Orbis Ecclesiæ Romanæ & presbiteri & Diaconi dicerẽtur.. Si autem ideò Hieronymus Presbiter Ecclesiæ Romanæ dicatur, quia Romæ fuit ordinatus, fieri prorsus nequit, vt idem & vnus Antiochiæ & Romæ ordinaretur: nisi velis fateri, bis illum in Presbiterum ordinatum, quòd sacrilegum esset cogitare. Superest igitur, vt Antiochiæ Ordinem Sacrum susceperit, Romæ Cardinalitius titulus accedens, ornamenta dederit Presbiteratus: & cum 30. anno à Paulino Episcopo Antiochiæ, 39. Romæ creatus Presbiter dicatur, necessariò colligimus, in altero de simplici presbitero: in altero de Cardinalitio sermonem factum. Sic enim consueuit dici, aliquos Episcopos Presbiteros creari, qui antea Episcopi erant, & Presbiteri: sed creari aut ordinari dicuntur excellentiori modo pristinum gradum Presbiteri aut Pręsulatus obtinere. Quòd autem Hieronymus Presbiter Ecclesiæ Romanæ speciatim & diceretur; & esset, extat inter cætera testimonium Adonis viri Sanctissimi, pariterque

doctissimi

doctissimi Archiepiscopi Treueriensis, qui ante annos extitit 500. tempore Gregorij VII. & ob vitæ summam integritatem tantæ extitit auctoritatis, vt ab eodem Pontifice ad componendas res inter Henricum & Radulphum, qui de Rom. Imperio contendebant, vnà cum duobus collegis de latere Sedis Apostolicæ Legatus destinatus fuerit. Hic in libro, quem edidit de Vitis Sanctorum, vbi de Hieronymo sermonem facit; Hieronymus, inquit, vestem Christi puer Roma suscepit, ibique litteris græcis ac latinis apprimè eruditus est. Postquam autem omnium mundanarum studium litterarum adeptus est, probatissimorum quoq; monachorum habitum, factumque imitatus est, Romanæ Ecclesiæ postmodum presbiter ordinatus. Hæc Ado. Quæ etiam eodem tenore leguntur in 4. tomo Aloysij Lippomani folio 212. & in lectionibus Breuiarij Dominic. quæ leguntur in natalitijs Diui Hieronymi cum decreto Iulij 3. Rom. Pontificis iudicio, studio, & diligẽtia virorum doctissimorum, quibus illud negotium fuit in comitijs generalibus Salmãticę celebratis commendatum, vt amputarentur ab illo Breuiario omnia, quæ videbantur apocrhypha, & minus cohærentia, de B. Hieronymo legimus: Hieronymus ingenti doctrina ac sanctitate celebris Romam reuocatur, ac Presbiter efficitur Presbiterum autẽ Romanæ Ec-

clesiæ institui, aliter intelligi nequit, quàm nouô titulo insigniri, vt quia antea simplex, speciatim deinde, Presbiter Romanæ Ecclesiæ primarius diceretur. Primarij autem Presbiteri idem prorsus sunt, qui Cardinales, vt colligitur ex cap. Constantinus dist. 96. vbi hęc verba referuntur: Viris etiam diuersi ordinis reuerendissimis Clericis S.R.E. seruientibus illud culmen singularis potentiæ, & prçexcellētię habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari. Neq; ambigendum est, nomine reuerēdissimorum Cardinales intelligendos venire, quum adeò honorificum nomen, non nisi personis in magna dignitate constitutis conueniat, iuxta ea, quæ habentur in cap. In nomine Domini 24. dist.

Trahitur rursus & aliud árgumēntum ex verbis ipsius Hieronymi in explicatione 3. cap. Isaiæ, quáuis perperam à Gratiano referatur. 16. q. 1. ex epistola ad Rusticum; Ecclesia habet senatum, cętum Presbiterorum, sine quorũ consilio nihil monachis agere licet: Senatum quoque Romani habent, cuius consilio cuncta agebant, & nos habemus Senatum nostrum cœtum Presbiterorum. Quam sententiam, quũ Archidiaconus explicuisset, dicebat; nomine Senatus Presbiterorum quosdam Romanam Ecclesiam intelligere, quæ dicitur habere Senatum, id est collegiũ Cardinalium,

quibus

quibus Constantinus auctoritatem Senatorũ concessit, vt habetur in superius citato cap. Constantinus 96. distin. erumpens in illa verba, vt idem bis repetamus: Viris etiam diuersi Ordinis reuerendissimis Clericis Sanctę Romanæ Ecclesiæ seruientibus illud culmen singularis potentiæ, & præcellentiæ habere sancimus, cuius amplissimo noster Senatus videtur gloria adornari, id est, patritios & consules fieri, nec non & cæteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Quum igitur dicat ipsemet Hieronymus, nos Senatum habemus, videtur Cardinalium Collegium insinuare, & seipsum vt collegam connumerare; quam quidem sententiã probat Innocentius de re iudicata.

Est & alia coniectura deducta ex verbis ipsius Hieronymi scribentis ad Geruchium & Monogramiam laudãtis, quæ sic se habent: Ante annos plurimos quum in Chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ Vrbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis Synodicis Consultationibus responderem, &c. Ex qua sentẽtia facile colligere licebit, Hieronymũ ex primarijs Vrbis Romæ Presbiteris, vnum extitisse. Minus nanque adeò præclarum respondere consultationibus, quæ ad Pontificum ex Orientis, & Occidentis Synodis deferebantur, vt illius sententia, aut probarentur, aut improbarentur, vero hàud simile apparet, alteri Pre-

sbiterorum, quàm Cardinali demandari debuisse, neque prouintia ingens & ardua, ad alios honestius, quàm ad Cardinales Presbiteros spectabat. Quod certè clarius confirmat Damasum ministerio Cardinalium in simillibus munijs vsum, non autem simplicium Presbiterorum, aut Diaconorum. Extat enim antiquissima membrana manu scripta in Ecclesia Chatredali Aretina donationē refferēs, quam quidam Zenobius Senator Romanus eidem Ecclesiæ tempore ipsius Damasi Pontificis fecerat, in qua est huiusmodi subscriptio: Et ego Ioannes S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damasi Pontificis laudo, & confirmo. Sub oleo sugillaturos quosdam vim huius rationis, respondentes; Hieronymum à Secretis Damasi Pontificis fuisse, iuuasseq; illum in Ecclesiasticis Chartis, consultationibusque Synodicis respondisse, nihil pręter ministeriū Hieronymi in eo munere, in quo inseruiebat Damaso, significare. Qui vt magister Epistolarum oracula ipsius Damasi scribebat, dictabat, transmittebat vbiq; locorum, sicut de more habent, qui à secretis principum ministri assumuntur. Verum hac euasione tam facilè elabi nequeunt. Hieronymus namq; si huiusmodi ministerium significare vellet, voce non vteretur arrogantiori, & insolenti, iuuare inquam, sed potius diceret inseruire, aut ministrare Damaso in char-

tis scri-

tis ſcribendis, neque adderet reſpondere Synodicis conſultationibus, ſed mitius loqueretur ſcripſiſſe, reſponſa dediſſe, tranſmiſiſſe, ordinaſſe, aut expediſſe; nō reſpondere, veluti auctoritatem vſurpans, quam ex ſolo miniſterio non habebat. Miniſtris namq; non conuenit, iuuare principes, ſed illis obſequi & inſeruire. Hoc ad eos præcipuè ſpectat, quibus principes arbitrium negotiorum committunt, ſe ab huiuſmodi cura ſubtrahentes. In hunc morē Romanus Pontifex facit, qui in partem Eccleſiaſticæ gubernationis Cardinales aſſumit, quorum opera & conſilio ardua, & grauiſſima negotia diſponit. Hi vtique iuuare Pontificem propiè dicerentur, vndè fratres eos & coadiutores Pontifex vocat, non miniſtros aut ſeruos, ſicut illos, qui à ſecretis, à cubiculo, à calicibus, à triclinio, miniſtrantes aſſiſtunt. Aliud igitur longè eſt, miniſtrum agere, aliud auditorem, & collegam, & diſſimillibus vocibus miniſtro vtendum, quibus non vtitur conſors. Nec credibile eſt Diuum Hieronymum, qui tanta vbique modeſtia, & ſubmiſſione vtitur, tumidioribus ſolito verbis ſuum miniſterium expreſiſſe: Quare cogatur nemo aſſentire, Hieronymum Damaſo à ſecretis fuiſſe, hoc vnico teſtimonio propoſito, qui in eam rem ſatis eſt ambiguum & obſcurum. Quum aliqui nolint, tot teſtimonijs adhibitis, tot coniecturis deductis,

Hiero-

Hieronymum Cardinalem Presbiterum agnoſcere. Quòd ſi liberè plerique agere volunt, plurimum teſtimonia contemnendo, cur etiam alius liber nõ erit, vt vnicum teſtimonium ob ſummam imbecillitatem refellat? Quidam ex hoc loco arguunt, Hieronymum à ſecretis Damaſi, alij ex eodem fonte Presbiterum Cardinalem deducunt. In quem ſenſum, quibus potior ſit adhibenda fides, aliorum eſto iuditium. Quanquam ſi magiſtrum epiſtolarum Damaſi, & Cardinalem Presbiterum poſt pauca creatum, Hieronymum fateamur, nihil piaculi admittemus, quum vtrunque poſſet ſucceſſiuè obtinere, & ambo, Cardinalis & à ſecretis munia obire: ſicut & hodiè videmus Ptolomeũ Gallium Ampliſſimum Cardinalem Nouocomẽſem Magiſtrum Epiſtolarum Gregorij XIII. Pontifi. Max. & Hieronymum Ruſticuccium Illuſtriſſimum Cardinalem Fanenſem, apud Sanctæ memoriæ Pium V. idem munus præſtitiſſe. Accedit demum alia cõiectura ex ſententia Auguſtini, quę à Gratiano in decretis recitatur cap. quanquam. 2. q. 7. in hæc verba; Quanquam ſecundum vocabula, quæ vſus obtinuit Epiſcopatus ſit Presbiterio maior, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt. Vbi dicit Gloſa, quod Hieronymus fuit Presbiter Cardinalis. Idem dicit auctor gloſæ finalis in cap. Placet. 16. quęſt. 1. Quibus conſentit Cardinalibus

Turre

Turre Cremata in ſumma Eccleſiæ libr.7. cap.83. exponens idem caput quanquam nuper citatum. Quanquã Epiſcopatus ſit Presbiterio maior, ſcilicet ordine, Auguſtinus tamen Hieronymo minor eſt, adminiſtratione, ſcilicet, & dignitate: quoniã Hieronymus Presbiter Cardinalis fuit, & omnis Presbiter Cardinalis maior eſt quolibet Epiſcopo non Cardinali, vt quidam dicunt, & refert Hugo in gloſa. Hæc ſunt verba Ioannis de Turre Cremata Epiſcopi Cardinalis Sabini, ex quibus & ex textu Auguſtini & Hugonis interpretatione alicuius ponderis argumentum ſumitur. Et vt lucis his non nihil addamus, nomen Epiſcopi potius eſt ordinis & officij, quàm dignitatis, licet vtrunq; concernat. Cardinalis autem dignitatis eſt inſigne, nõ ordinis. Hinc Pontifex Romanus quum ordinem exprimere vult Epiſcopum ſe nominat, quum autem dignitatem, Papam, vel Pontific. Maximum, quòd ea dignitate cunctis emineat, & vniuerſa ei ſubſit Eccleſiaſtica poteſtas.

Addamus poſtremam coniecturam, quaſi coronidem quãdam, quæ reliquis ſuperiobus adiumento ſit ex verbis ipſius Hieronymi epiſtola 99. ad Aſſellam; Antequam domum, inquit, Sanctæ Paulæ noſſem, totius in me Vrbis ſtudia conſonabant, omnium penè iudicio, dignus Summo Sacerdotio decernebar. Vndè colligere licet, tam

clerum,

clerum, quàm plebē Romanam propensissimam in Hieronymum fuisse, dignissimum Pontificatu acclamasse, studiaque illorum eò maximè inclinasse, vt mortuo Damaso Hieronymum subrogarent. Auertit eorum animos seuera vitiorum reprehensio, quam Hieronymus aduersus plebem, & clerum rigidus intonabat. Si igitur Clerus, & Plebs Romana oculos in Hieronymum coniecerant, vt in Damasi locū substituerent, consequens est Presbiterum illum Cardinalem fuisse, quum sęculo D.Hieronymi, & multis retrò annis nullus ad dignitatem Pōtificiam, nisi Cardinalis assumeretur. Quod clarius exempla Pontificum manifestant. Sanctissimi namque re & nomine Pontifices Marcellus, Miltiades, Magnus Syluester, ex Presbyteris Cardinalibus, Marcus, Iulius, Liberius, Damasus, & successores eiusdem, Siricius, Innocentius Celestinus, Leo magnus, Hilarus ex Diaconibus Cardinalibus in Romanos Pontifices assumpti fuerunt. Sex successiuè Pontifices ante Damasum, octo post Damasum Cathredam Petri Cardinales ascēderunt. Nam superioribus post Damasum tres alij Cardinales Presbiteri adnumerandi Zosimus, scilicet, Bonifacius, & Sixtus III. Si igitur nullus qui esset extra collegium Cardinalium ea adsumebatur ætate adminiſtrādo summo illi magiſtratui, miraculi loco esset, oculos cōijcere

in Hie-

in Hieronymum, vt Pontifici non Cardinalis substitueretur. Multa huiusmodi possent in confirmationem huius sententiæ adduci, & replicari: Sed ne diutius molesti simus, ad traditiones veniamus, quæ maximum habent, & semper habuerũt momentum ad veritatem aliquam roborandam.

Ante annos 300. consueuit, D. Hieronymus in muris templorum, & in tabulis tum publicis, tum priuatis depingi cum Cardinalitijs insignibus, paludamento, scilicet, pileo, & galero purpureis. Extant enim & durant ad hunc vsq; diem picturæ antiquissimæ, quæ hodiè in templis etiam vetustissimis visuntur, quæ depræhenduntur trecentos annos vel attingere, vel superare, testimonium subinde reddentes tanquam taciti; & multi testes, D. Hieronymum presbiterum fuisse Cardinalem quadam veluti traditione per tot tempora deducta, & à maioribus suscepta, & probata, res procul dubio confirmatur. Non aliter certiores reddimur, Diuum Christophorum proceræ & giganteæ cuiusdam magnitudinis extitisse, quàm picturarum attestatione, quæ solent in templis & vbique locorum esse frequentissimæ. Et licet Sęculo D. Hieronymi purpura non induerentur Cardinales, nec galero, aut rubro pileo vterentur; quum pileus ruber primùm ab Innocent. 4. ad honestandum cum magistratum excogitatus sit anno Chri-

ſti 1244. Purpureæ autem veſtes, & galerus à Paulo 2. Pont. Max. Veneto anno pluriū minimumuè. 1466. tamen viri pij eo modo depingere conſueuerunt ornamenta, & inſignia Cardinalium antiquorum, qualia nunc in vſu recentioribus exiſtūt. Sic D. Petrum, & illius in Pontificatu ſucceſſores, vſque ad Syluestrum magnum, mitratos, & pluuiatos depingimus, quanquàm nondum vſq; ad ætatem Conſtantini Cæſaris ea ornamenta à Pontificibus geſtari ſint ſolita. Sic ſanctas Virgines habitu, quo nunc puellæ incedunt; Sanctos Apoſtolos, & Martyres veſtibus depingimus nobis familiaribus. In eundem fermè modum antiquos Cardinales purpuratos pileo, & rubro galero inſignitos exprimimus, quod habitum ornamenta & inſignia, quæ ſua ætate geſtauerint, ignoramus.

Accedit ad hæc conſenſus multis retrò ſæculis non ſolùm popularium, ſed etiam virorum eruditorum, qui in ea communiter perſiſtunt ſententia, ita autumant, ita ſcribunt, ita docent in publicis & priuatis colloquijs, vt nullus cuipiam dubitandi locus relinquatur. Quotus enim quiſquam eſt, qui ſe audeat opponere multitudini? Eruditi fauent, ineruditi affirmant, viri & fœminæ, ſenes & iuuenes, puellæ & pueri in eandem coniurarunt ſententiam. Quid eſt, quod nos etiam non concordare debeamus? Non eſt profectò contemnenda

da

da concors & vnanimis multorum sententia, quæ si non efficax argumentum, maximam saltem res, in cuius confirmationem inducitur, vim & opinionem facit. Descendamus tandem ad obiectiones propositas diluẽdas, quod vltimo nos loco facturos polliciti sumus.

Nemini admirationem moueat, Diuum Hieronymum à plerisq; Presbiterum solum dici, nec ipsum aliter, quàm Presbiterum se subscribere, id nomen semper in Ecclesia Romana honoris fuit: legimus enim duos presbiteros ab vno vel altero Põtifice ad Concilia missos, vt in eis loco ipsorum Pontificum præsiderent. Quòd ne vtiquam fieret, nisi illi, qui simpliciter Presbiteri dicuntur, Cardinales essent. Alij.n.simplices Presbiteri in Cõcilijs nec loquendi quidẽ, tantùm abest, vt cęteris præsidendi locum vnquam consequuti fuerint. Absurdum namq́ue esset sentire Summos Pontifices Romanos adeò illis excellens ministerium demãdasse, quò vniuersis Episcopis in generosibus Synodis congregatis superiores constituerentur. Multoq́; minus admirandum erit, si ipse Hieronymus eo titulo non vtatur, quum hoc ætate Hieronymi cõe fuerit, semper eam excellẽtiam in subscriptionibus supprimere, nec se rarissime Cardinales appellare. Quũ.n.in concilijs à Beatissimis Pontificibus, Simacho. 1. mox Gregorio Magno celebratis,

quàm plures tam Presbiterorum S.R.E.Diaconorum ſubſcriptiones inueniantur, nemo tamen illorum ſe Cardinalem appellat,ſed ſic ſubſcribũt; Ego Ludouicus S.R.E.Presbiter, titulo S. Laurentii me ſubſcripſi. Inibiq́ue nuſquam [quòd certè animaduerſione dignum eſt,] Cardinalis eſt mentio. Quum tamen nemini ambiguum ſit,ea tempeſtate & Presbiteros & Diaconos Cardinales plures extitiſſe. Ideò verò ab ea appellatione,veteres illos abſtinuiſſe crediderim,tum quia per illam in vllo peculiari ordine reponeretur, quos Eccleſia ſacros uocat, tum verò ſubmiſſionis cauſa, quum ſublime aliquid ſaperet Cardinalis nomen, quo primarius & præcipuus inter cæteros Presbiteros, aut Diaconos notabatur. Accedit ad hæc, quòd id nomẽ illis temporibus erat quidem titulus additus officio Presbiterorum Parochorum, qui ob excellentius miniſterium potiori nomine vocabãtur,& ferè vt nunc diceremus,Reuerẽdiſſimus, & Illuſtriſſimus,ſic tunc Cardinalis, Presbiter dicebatur. At nunc quis, quæſo; Cardinalium Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum ſe ſubſcriberet? Ita Sanctiſſimos Martyres Laurentium & Vincentium Diaconos Cardinales à Xiſto Papa creatos conſtat, quos tamen non niſi leuitas veteres appellauere. Quòd autem eſſent Diaconi Cardinales liquet, tũ quòd Xiſto in ſacris miniſtrabant,quod

munus

munus nemini præterquam Cardinalibus cõcessum, tum quia illorum alter Laurentius, ſcilicet, theſauros Eccleſię ſub cuſtodia ſua aſſeruabat, qui ſemper alicui Cardinalium, quem hodie Camerarium vocant, diſpenſandi, & aſſeruandi committuntur.

Tranſeamus ad alteram obiectionem, qua opponitur; auctores qui hanc hiſtoriam memoriæ tradidere, varios inter ſeſe eſſe. Parum ſibi conſtare, dum hi Sanctæ Anaſtaſiæ, illi Sancti Laurentij martyris Hieronymum Presbiterum Cardinalem faciunt. Quibus facilè eſſet reſpondere, vtrunque ſucceſſiuè potuiſſe fieri; & quòd primò ad titulum Sanctæ Anaſtaſiæ ſit nominatus, deinde à titulo Sanctæ Anaſtaſiæ ad Sancti Laurentij martyris ſit tranſlatus. Nam quotidie videmus, huiuſmodi mutationes fieri, & de vno titulo in alium quempiam Cardinales à Põtificibus transferri: aut quia tituli ſunt honoratiores, vel certè opulentiores. Sic olim fieri ſatis compertum eſt, vt in antiquiſſimis diſplomatibus videre licet, & quod hodiè in vſu eſt, ab antiqua mutãdi titulos conſuetudine emanauit. Colligitur ergo, duos ſucceſſiuè titulos ab eodem Põtifice Damaſo, Hieronymo collatos, ita vt vno relicto alterum obtineret. Intellexi enim intra paucos dies Põtificatu Sanctiſſimi Pij v. Cardinalem quẽdam quatuor titulos mutaſſe. Quare

miran-

mirandum non est, si D. Hieronymus vnum intra annos aliquot solum mutauerit. Quòd autem Ioannes à Turre Cremata Cardinalis Sabinensis à Liberio HieronymumCardinalem factum quum trigesimum nonum ageret annum tituli S. Anastasiæ prçter aliorum opinionem tradat, ingenuè fateor, me intelligere nō potuisse, nec verisimile apparere, quum ratio temporum satis dissentiat: Cōstat enim Diuum Hieronymum ex hac luce migrasse nonagenario maiorē anno Christi 422. Vndè si retrò cedamus per tēpora Romanorum Pontificum, reperiemus, natum illum 26. Pontificatus Magni Syluestri, anno à 16. autē Syluestri Pontificatus, anno vsque ad obitum Liberij Papæ 36. tantundem anni fluxerunt. Quare si à Liberio Papa Cardinalis factus est Sanctæ Anastasiæ Hieronymus, non potuit triginta nouem annorum ętatem attingere, vt iste auctor affirmat, vir alioqui doctissimus, & de Christiana religione benè meritus. Condonandus est lapsus, si pro Damaso Liberium reposuit. A Damaso igitur & non à Liberio Hieronymus Cardinalis Presbiter creatus, Sanctæ Anastasiæ primùm, deinde S. Laurentij martyris. Nec obest hæc parua offensiuncula, si vno auctore nonnihil cespitante, cæteri concordes scopum attigerint, & D. Hieronymi Cardinalatum citra calumniam, & imposturas defenderint.

Sed

Sed iam tandem vltimum, quod nobis obijciebatur, diluamus. Ætate, inquam, illa Cardinalis nomẽ inauditum & inconsuetum fuisse. Quare errare eos, qui intra illorum magistratuum ordinem, D. Hieronymum reponunt. Sed proculdubio decipiuntur ipsi, totoq; cœlo à veritate deuiant: nam initium & titulorum, & Cardinalium antiquissimum in Ecclesia Romana fore ambigit nemo; qui saltem in historijs mediocriter est versatus. Nam Damasus in libro, quem inscripsit de Vitis Summorum Pontificum, titulorum constitutionem tribuit Cleto, quod etiam ex Damaso refert Anastasius Bibliothecarius, & ex vtroque Ptolomeus à Luca probatę fidei auctor, qui vixit anno Christi 1200. in eorundem Pontificum historia, quæ in Bibliotheca Vaticana asseruatur. Hic Cletus, vt Damasus scribit, & ex Damaso refert Bibliothecarius, 25. titulos in Vrbe ordinauit. Deinde Higinius VIII. post Petrum Apostolũ Pontifex circa annum Christi 190. in vnoquoque titulo seu paręcia plures esse Presbiteros ordinauit, quũ vnus, vt antea erat, crescente Christianorum numero, non sufficeret. Quòd, vt diximus, ex verbis Damasi repetit Anastasius in hæc verba; Hic Clerum composuit, & distribuit gradus. Hinc prodijt prima Cardinalium institutio, vt is Presbiter Cardinalis seu Principalis diceretur, qui cęteris in

eodem

eodem titulo superior existebat. Satis enim constat, aliquot annis post Higinium etiam ante Beati Syluestri tempora Cardinalis nomen in Romana Ecclesia vsurpari cęptum fuisse, quòd non nisi ex Higinii Papæ instituto oriri potuit, quum antea eo nomine opus non esset, quòd singuli Presbiteri singulis titulis sine aliorum consortio præsiderent. Quòd autem Diuus Hieronymus ex his presbiteris vnus esse potuerit, qui Cardinales sunt appellati, neque temporum ratio, nec institutio titulorum, aut ipsorum origo Cardinalium repugnat, quo minus id credere debeamus. Quum ante ætatem Hieronymi centum annos vel circiter non solum nomen, sed dignitas Cardinalitia in Ecclesia Romana viguerit. Si quidem in Synodo Romana sub Sácto Syluestro 1. cui interfuit Constantinus Imperator anno Domini 324. cap. 3. sic legitur: Presbiter autem Cardinalis, nisi 44. testibus, Diaconus auté Cardinalis alias Cardinarius constitutus Vrbis Romæ nisi 36. non condemnabitur. Quòd Gratianus in decreta transtulit. 2. q. 5. in hæc verba: Præsul non damnetur, nisi 72. testibus; Presbiter autem Cardinalis, nisi 44. testibus non deponatur; Diaconus autem Cardinalis Vrbis Romæ, nisi 28. testibus non condemnabitur. Quòd decretum citatur à D. Thoma. 2. 2. quęst. 70. articul. 2. in 3. argumento, & cap. 6. statuitur, vt

Diacones non essent plures per paratiarum examen, quàm duo: Cardinales autem vrbis Romæ 7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & Palla linostmia eorum læua tegerètur, & in 7. capit. eiusdem Synodi sunt hæc verba. Ita quoque Syluester clara voce dicebat ad Episcopos, qui 284. in ea Synodo p̃sentes erãt, vt à Subdiacono vsq; ad lectorẽ omnes subditi essent Diacono Cardinalis Vrbis Romæ, in Ecclesia honorem repræsentãtes eidem. Prisca igitur Cardinalitia dignitas, & amplissimus iste senatorum Pontificiorum ordo ante Hieronymi ætatẽ institutus & propagatus est, vt nemini hinc liceat dubitare, Hieronymum in illum Senatum à quouis sui temporis Pontifice cooptari potuisse. Nec mouere quenquam debet, quòd in cap. Sancta Romana Ecclesia 15. distinct. dum auctorum piorum opera recensentur, & eorum lectio fidelibus commendatur. Opuscula etiã B. Hieronymi presbiteri interseruntur, non tamẽ addatur Presbiteri S.R.E. vel. Cardinalis; sicut factum est, quum Opuscula S. Ioannis Chrysostomi referuntur, dum dicitur: Opuscula Beati Ioannis Constantinopolitani Episcopi. Quòd si D. Hieronymus Presbiter Cardinalis fuisset, nõ esset ea commendatione destitutus, sicut nõ prætermissus est, S. Ioannes Chrysostomus, qui Episcopus simul Constantinopolitanus insinuaretur. Non inficior

in illo Gelasii Papæ decreto Hieronymũ non Cardinalem, sed Presbiterum dumtaxat vocari, contrario Cyprianum, Athanasium, Basilium, Hilarium, Augustinum Episcopos; verùm nõ fuit adeò curiosus, & solicitus Pontifex in huiusmodi titulis congerendis, contentus docuisse, quos auctores legere vel fugere Christiana plebs debuisset. Præsertim quum nomen Presbiteri sæpissime cum Presbitero Vrbis Romæ, aut Presbitero Cardinali apud priscos coincidat. Quòd inter alia egregiè probat contextus accusationis & purgationis Polychronij Hierosolymitani Episcopi Pontificatus Xisti III. quæ refertur. I. tomo conciliorũ ab Archidamo Presbitero ca. 7. in hęc verba: Xistus Episcopus Vrbis Romę conuocauit vniuersam Synodum Episcoporũ & Presbiterorum Romanorum, clerosque in Basylicam Constantinianam, & ibi sedens cum Episcopis Cleroq; de omni Vrbe Roma astante. Sedentibus itaque 81. Episcopis, & 48. Presbiteris, & 6. Diaconibus, &c. Presbiteros vocat & Diaconos eosdem, qui & Cardinales erant. Nam paulò post subiungitur; Ordinauit autẽ vniuersa Synodus, & elegit de suo ordine tres Episcopos Castum, Fœlicem, & Abundium, & tres Presbiteros Vrbis Romæ Archidamum, Petrum, & Demetrium; & duos Diaconos Ciues Romanos Lollianum, & Leonem, & misit eos Hierosolymam.

solymam. Est cap.8.& subscripserunt omnes in eius damnationem Episcopi, numero 76. & duo Diaconi Cardinales Romani, & tres Presbiteri, & tres Episcopi, qui directi fuerant, concluserunt; subscribentes in eius damnationem. Qui antea simplices Diaconi referebantur, post pauca Cardinales esse dicuntur. Idemque prorsus de Presbiteris concipio. In epistola item quę à Concilio Africano ad Bonifaciũ 1. Vrbis Romæ Episcopum mittitur, hæc referuntur; Quoniam Domino placuit, vt de his, quæ nobiscum egerunt Sanctificatus nostri, cóepiscopus Faustinus, & conpresbiteri Philippus, & Asellus, &c. Quos conpresbiteros appellat, constat; Cardinales extitisse. Et pro Bonifacio Pontif. Romano legentes præsedisse in eodem concilio. Quo etiam loquendi more vtitur Damasus Hieronymo scribens: Damasus, inquit, fratri & compresbitero Hieronymo in Domino salutem. Et ibidem in fine subiungit: Peto ergo per fratrem & Compresbiterum nostrum Bonifacium, vt lubeat fraternitas tua rei huius nobis aperire vestigia. Liquet autem Bonifacium, hîc à Damaso Compresbiterum appellatum, Cardinalem fuisse, & ex Cardinali Pontificẽ Romanum creatum, post Damasi, Siricij, Anastasij, Innocentij, & Zocimi Pontificatus: Quare eosdem Presbiteros, & Presbiteros R.E. & S.R.E Presbiteri Car-

dinales aliquandò appellatos deprahendo. quare nō ab re mihi colligere videor, & à Gelasio Hieronymum antonomaticos Presbiterum appellatum, quod quum post pauca ibidem Orosium, & Seduliū recenseret non illos presbiteros dixit, qui tamen proculdubio erant, vt aliquid in Hieronymi Presbiterio peculiare insinuaret. Vnde ordinem quendam sequutus, primo loco Episcopos numerat, mox Hieronymum adiungit, postremo Sedulium & Orosium commemorat. Sed Hieronymum Presbiterum inducit, reliquos autem supprimit: eum soli Hieronymo honorem attribuēs, qui non simplex, sed S. R. E. Presbiter habebatur. Accedit ad hęc tempore Sanctissimi Papę Gelasij, qui vixit in Pontificatu anno Christi 492. minorē multò rationem Cardinalium habitam, atq; nūc processu temporis factū est, electione Pontificum ad Cardinales deuoluta, abrogato ab vsu Cæsarū designandi Episcopos Romanos, aut confirmandi, Clero & Populo Romano à ferendis suffragijs, vt solebat, excluso, vt amplissimus hic ordo, clarissimusque sicut hodie cernimus, euaderet. qui plurimis deinde titulis & honoribus à diuersis Pōtificibus honestatus, Innocentio IIII. præsertim, & Paulo II. Veneto in splendorē ac gloriam præsentem erupit. quum parum ante Gelasium Cardinales longè Episcopis inferiores haberentur. In

Synodo

Synodo namque Nicena Osius Episcopus Cordubensis duos Presbiteros Cardinales præcessit, qui simul cum ipso legationis vice pro Beatissimo Papa Syluestro fungebantur. Primus Osius sedit, proposuit, & decretis concilij in hunc modū subscripsit: Osius Episcopus ciuitatis Cordubēsis prouintię Hispanię dixit,ita credo,sicut superius scriptum est. Demum Cardinales Presbiteri subsequuntur; Victor & Vincentius Presbiteri Vrbis Romæ pro venerabili viro Papa, & Episcopo nostro S.Syluestro subscripsimus,ita credentes, sicut supra scriptum est. Et post Gelasium idemtidem in Concilio Romano sub Gregorio 1.tēpore Mauritij,Tiberij,& Theodosij Augustorum,Pontificatus eiusdem Gregorij anno 5.qui incidit in Christi annum 594. priùs cuncti Episcopi subscribunt, posterius 35. Cardinales Presbiteri, qui in illa Synodo interfuere.Nullus etiam illorum Cardinalis enuntiatur,sed tātùm titulos Ecclesiarum,quibus præficiebantur, adiungebāt. Vnde non est difficile,colligere,Cardinales,qui ea ætate viuebāt, presbiteros dumtaxat,aut certè Presbiteros Romanæ Ecclesiæ de more vocitatos. Esse,quàm dici Cardinales,vtique malebant. Quam cōsuetudinem sui temporis sequutus Beatissimus Papa Gelasius, solùm Presbiterum Hieronymum vocauit, nō simplicem,sed Romanę Ecclesię Cardinalem aut primarium

marium innuendo. Et de obiectionibus propositis tandem satis, quibus pro tenuitate ingenii mei videor abundè respondisse. Nihil igitur residuum nobis est, quòd vltra præstare debeamus, quum id, quod à principio polliciti sumus, satis superq; absoluerimus. Si ergo quæ diximus tot illustrium virorum testimoniis cōstantia & firma sunt, quid nitemur Sanctissimum Hieronymum quantulacunque hac gloriola deturbare? Si adeptus, si prudenter eum magistratum administrauit; cur nolumus, illum habuisse? Repeti non possunt, quæ triginta annis pacificè possidetur; & post mille à Hieronymo, quæ cunctarum gentium consensu, & pace obtinuit, auferemus? Paucorum temporum spacium sufficiēs est, vt res etiam aliena in dominium transeat bona fide occupātis; & tot, quæ præteriere sęcula non sufficient, rem sibi propriam Hieronymo vendicare? Reclamet, & litiget, quantum velit, Erasmus, debachetur in Patres Purpuratos, Sanctissimum Hieronymum à Collegio, & societate Cardinalium mittatur deturbare; nusquam tamen proficiet, quod tentauit. Retrahere enim homines ab ea opinione non poterit, quam semel imbiberūt; imò eò tenacius insidebit animis piorū, quò ipse acriùs labefactare conatur. Neq; valdecurādum est, si vnus nobis Erasmus aduersetur, homo ad calumnias & irrisiones natus, qui nihil

ſibi antiquius duxit, quàm traditiones impugnare, cæremonias ſingulas euertere, & demum demoliri, quæ pietatem ſapiunt cuncta. Atque is præterea fide caret, cuius monumenta omnia, vt religioni infenſa, Romana cenſura vt ſuſpecta abrogantur. Quòd ſi paucorum teſtimonia rem ambiguam, cur multorum nō facient certam? Si paucorum ſententiæ ſat ſunt ad refellendum; cur tantorum non ſufficient prorſus ad probandum? Monumenta pleraque periere priſcorum auctorum, ſi extarent, forſitan non laboraremus. Nunc quia reparari intercisa nequeunt, ſelectorum virorum lectione deſtituimur; fidem paucis, qui ſuperfuerunt, neceſſe eſt tribuamus. Et quando cætera præſidia defuiſſent, communis conſenſus & antiqua traditio ad aſtruendam fidem præſtitiſſet. Si enim Gentilitia inſignia vetuſtis marmoribus, aut ſepulchris inſculpata antiquitatem, atque nobilitatem alicuius familiæ teſtantur, cur non picturæ & ſepolturæ tam longa ætate in templis aſſeruatæ, & à maioribus quadam approbatione ſuſceptæ longè firmius teſtimonium reddēt Cardinalatus Hieronymi? Cur igitur Collegium Illuſtriſſimum Cardinalium tanto collega priuabimus? Cur illis tantum lumen eripimus? Cur ab ampliſſimo ordine Sanctiſſimum doctorem inuidētes ſubtrahimus? Quid incommodi ex huiuſmodi fide alicui inferimus?

rimus? Quid iniuriæ irrogamus? Quid gloriæ cuiquam adimimus? Si in Cœlis aliqua gloria pro eo magistratu probè administrato respondet, in terris, par est, humana etiam conferatur. Si iusta, si consentanea, si verisimilia suademus, quid obstat, quò minus ea recipiatur sentẽtia, quę pietati concors, honori, & gloriæ sanctissimi Hieronymi suffragetur? Si demum testimonia primæ, & mediæ, & infirmæ classis auctorum consentiunt, si coniectura docent, si traditiones eandem nobis veritatem insinuant, non est profectò quòd de presbiteratu Hieronymi Cardinalitio dubitemus.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

*A B C D E.

Omnes sunt Duerniones.

V E N E T I I S.

Apud Dominicum Nicolinum.
M D L X X X I I I.



